

BG

RO

TR

IT

PL

LT

This booklet
is made
with financial support
of European Union
and representing
our opinion

THE European Education by Promoting Religious Culture

Winter Holidays

*This booklet is made with financial support of European Union and representing our opinion
Šis leidinys finansuojamas remiant Europos Komisijai, bet atspindi tik autorių požiūrį*

Simono Konarskio

vidurinė mokykla

Švietimo ir kultūros GD

Mokymosi visą gyvenimą programa

Vilniaus Simono Konarskio vidurinė mokykla (Lithuania)

Scoala Cu Clasele I-VIII Varias (Romania),

Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Zalesiewie (Poland),

11 Osnovno Uchilishte "Elin Pelin" (Bulgaria),

Direzioe Didattica I Circolo Caserta (Italy),

[Işıkkent İlköğretim Okulu (Turkey),

Lithuania

The Baltic north-east was the last part of Europe to reject paganism. Indeed, in history Lithuania is often cited as the last pagan country in Europe, for these workers of the eleventh hour only began to become Christian in the thirteenth and fourteenth centuries.

Nowadays the **Religion in Lithuania** is predominantly **Catholic**, reflecting Lithuania's history, with a strong presence from other minorities.

79% of Lithuanians belong to the **Roman Catholic Church**. Roman Catholicism has been the majority denomination since the Christianization of parts of Lithuania proper in 1387 (the Highland) and in 1413 (the Lowland).

Population by religious confession

- **Roman** – 79 % (2,752,447 people)
- **Orthodox Believers** - 4.05 % (141,821)
- **Old Believers** - 0.77 % (27,073)
- **Evangelical Lutherans** - 0.56 % (19,637)
- **Evangelical Reformists** - 0.2 % (7,082)
- **Jehovah's Witnesses** - 0.1 % (3,512)
- **Sunni Muslims** - 0.08 % (2,860)
- **All Gospel Churches** - 0.06 % (2,207)
- **Pentecostal Church** - 0.04 % (1,307)
- **Jews** - 0.04 % (1,272)
- **Balts Believers** - 0.04 % (1,270)
- **Baptists (and other independent churches)** - 0.04 % (1,249)
- **Other believers** - 0.135 % (4,701)
- **Not any** - 9.5 % (331,087)
- **Not indicated** - 5.35 % (186,447) (2001 census)

Lithuanian Winter Festivals

Lithuanians have managed to retain authentic customs and traditions which often have clear connections with paganism. Many pagan customs are fused with Christian principles and revolve around the cycle of farm work holidays related to the seasons.

Lithuanian Christmas traditions

The older Lithuanian Christmas customs and traditions reflect the rural lifestyle of most Lithuanians of that time. Lithuanians lived on small family farms, grew their own crops, and raised their own livestock. What they did, what they ate, etc., was intimately tied to the cycle of the seasons and to the products of their own labor. It is also well to remember that Lithuania is situated in northern Europe and during Christmas is in a grip of a cold winter. The ground is covered with snow, lakes and rivers are frozen. All nature seems to be in a deep sleep except for the evergreen fir and pine trees. There are no fresh flowers, no fresh fruit, no fresh vegetables.

A Christmas tree is decorated in representative places of all cities and towns in Lithuania

...and in each household a Christmas tree is the main Christmas symbol

Christmas Eve (24th December) (Kucios)

Preparations for Christmas start early in the morning on Christmas Eve: house cleaned, food prepared for several days. Family members who are away make every effort to come back home. The meal served on Christmas Eve does not include meat, milk products or eggs. It consists of twelve dishes, one for each Jesus Apostle. Everyone is expected to eat some of each dish

served. In certain Lithuanian regions apples were placed on the table because December 24th is the feast day of Adam and Eve. The apples recalled our first parents through whose sin mankind fell and that the world was saved through the submissiveness of the New Eve – Mary, the Mother of God – to God's will. An extra plate is set for any family member that is not present or had died in the past year. It is believed that that spirit of the departed join the family at the table on this sacred evening. Also some straw is put under the tablecloth which symbolises the place (stable) where Jesus was born. Dinner starts when the first star appears in the sky, everyone is assembled by the table, the head of the family says a prayer of thanksgiving, shares a Christmas wafer with everyone present and wishes them a Merry Christmas.

Christmas Eve miracles and prognostications

Here is but a small sampling of prophecies and divinations:

While seated at the table, look at the walls where the candlelight casts the shadows of those dining. If your shadow is large, wide and of the whole person, the year will be good, there will be no illness, everything will go well. If the shadow lacks a head a terrible calamity will occur; if it is skinny, unclear and wavering, the year will be difficult.

A stem of hay is pulled from under the tablecloth. It cannot be picked, the first one the fingers encounter must be drawn. If a long slender stalk is withdrawn the girl can expect a tall slender husband (or at least beau), while a short, fat, bent stalk means a short, fat crooked husband. If this happens to a man, his future wife will be slender and tall or fat and

short like the straw drawn. Married persons can also guess next year's happiness from the kind of stalk pulled. A thin stem indicates a flat, empty wallet, a "lean" year, while a fat one means a prosperous year, a full wallet. If a married woman pulls a straw thicker in the middle, she will have a baby that year.

Other predictions may be made while still at table. Three plates are used, a key is placed under one, a ring under the second and a coin under the third. The plates are mixed and one is chosen. The ring signifies love, marriage; the key means owning an apartment or house; while the coin indicates a prosperous year. A piece of paper is crumpled, placed on a plate or cutting board and its shadow examined. The first impression is decisive. If a form of transportation is seen, the person will travel a great deal next year; if a house or building, a move will be made to a new place; if a flower or other plant, a wedding will be held; if a cradle, a new family member will arrive; if a coffin or burning candle, death. Similar prognostications are performed by pouring melted wax into cold water and examining its shadow.

After everyone leaves the table, the food is left to stand overnight. The spirits of deceased relatives or loved ones will visit the home during the night and eat. It was believed that the baby Jesus allows the souls of all the departed to return to earth to visit their families. It would be disgraceful to have the visiting spirits return without taking refreshment.

The country people believed that Christmas Eve night was miraculous: various omens and rituals could not only be used to predict the future but all of nature felt the significance of the night. At exactly midnight all animals were able to speak like humans. But to listen to their conversation was extremely dangerous because you could learn the day of your death. At precisely midnight all water turns into wine, you must simply hit the correct moment which is of very short duration. If the sky is clear on Christmas Eve night and full of stars, the year will be good. That night you must also pray before retiring else nightmares will trouble you all year. After dinner a girl sweeps the floor, pours the sweepings into her apron, takes them to a crossroads and tosses them out. Then she stands and listens from which side dogs are barking, from there she will get a husband.

Students and teachers share wafer at school

...and sing carols together

Sitting with her back to the door, a girl throws a shoe over her head: if the shoe lands with the toe toward the door she will leave home that year (marry, go to a distant school; a man will leave for the army, a faraway job, etc.). If the shoe heel faces the door, he or she will remain at home.

All the shoes in the house are gathered together and placed in a pile, they are then lined up one behind the other to the door. The person whose shoe touches the door will be the first to leave home (some say, the first to die).

Each year in our school a Nativity play is presented by the students

Students enjoy taking part in it and watching

In every church there are beautiful and unique Nativity scenes placed

in our school students also make and decorate a Nativity scene

To see the future, go into an empty room after the Christmas Eve supper, prop a mirror against the door, bend down and look at the mirror through your legs: you will see your future husband or wife.

Take a full glass of water, a gold wedding band, a mirror and two candles. Place all the items on a white tablecloth. The wedding band is dropped into the glass, the candles are lit and placed on either side of the mirror. Sit in front of the mirror, take the ring out of the glass with your fingers and then drop it back in. Do this three times. The third time you remove the ring from the water, look through it into the mirror: you will see your future or the man you will marry.

Drip several drops of wax from a blessed candle into a cold glass of water. Place the glass by your bed. That night you will dream about your future spouse.

Take a bowlful of water and twelve pieces of paper written with men's names. Fold the papers over the bowl's rim so that one half hangs over the water. Place a piece of candle into a sliver of potato or turnip, light it and float it on the water. Stir the water with a finger to cause the candle to float around. The paper at which it stops or which it sets on fire indicates your husband's name. Questions about the coming year can also be written on the pieces of paper, but the answer can only be "yes" or "no". The paper which the candle lights or at which it stops means that those things will come true.

The simplest form of fortunetelling is to count in twos. Dry "slizikai", matches, peas, firewood by the hearth, candy or anything else can be counted. If it comes out in pairs, a wedding will take place next year. After finishing the augury, the family gathers around the Christmas tree. A beautiful tradition is singing Christmas carols in unison (some Christmas carols are provided in this book) and reading Bible excerpts about Christ's birth. The reading is usually done by the oldest family member. If you still have grandparents (or parents) who were born and lived in Lithuania, ask them to relate how they celebrated Christmas when they were little. It would be good to tape the entire family program, later include the date and put it away. It will become very precious when the children are grown and the grandparents no longer living.

Giving and receiving presents

Christmas presents and Santa Claus (Kaledu senelis) were relatively new things in Lithuania during the period of independence. Earlier, people celebrated Christmas not for the presents but because it was the birthday of God's Son. The Kucios meal, prayers said in unison and an opportunity to spend time with loved ones were quite sufficient to create a festive atmosphere. In more recent times, however, things we are accustomed to see in other, non-Christian countries were added: Christmas trees, gifts, tinsel, Santa Claus.

Even when Christmas trees were decorated and gifts expected in Lithuania, the children had to "earn" those gifts. When he arrived, Santa Claus required the children to perform. Every child did what he could: some recited poems, others sang, danced or played an instrument. If Santa Claus did not come in person, the children still had to perform, because Santa "sees all" and will see them also. After presents were exchanged, the children usually went to bed while the adults went to Midnight Mass (which is still called Berneliy – Shepherds' Mass).

Christmas Eve night

As midnight approaches, the uneaten food on the dinner table is left overnight. It is believed that souls of departed family members, relative and ancestors would visit the house during the night and the table set with food would make them welcome.

First day of Christmas (25th December)

The first day of Christmas is considered most sacred and, therefore, all unnecessary work is avoided. Only food prepared days in advance is eaten. Much of the morning is spent at home singing Christmas hymns and carols. As the day progresses neighbours start to visit each other and exchange Christmas greetings.

New Year's Day

In certain regions of Lithuanian New Year's Eve was known as "the little Christmas Eve". Foods similar to those of Christmas Eve were prepared, except that the dishes could contain meat and straw was not placed under the tablecloth. People stayed up on New Year's Eve at least until midnight to greet the New Year. If an individual sleeps through such an important moments his entire year will go badly - he'll be groggy and lazy.

The main concern on New Year's Eve and Day is to learn the future: what kind of year will it be, what will it bring, how will life go. Consequently, certain prognostications were performed on New Year's Eve and the following day.

The vital question for a young girl was whether she would marry, next year, would she find a beau, who will be her beloved or husband? Young men were also preoccupied with forming a family: would a girl fall in love with him, would he get a good, pretty, industrious and rich wife? The older folk wished to know: would the year be good, prosperous and safe, would the harvest be bountiful, would the livestock thrives would there be storms, heavy gales and thunderstorms? The old people yearned to know: would they live one more year on this earth, would they be healthy, strong and wealthy? Even if the divinations on New Year's Eve and Day were unable to solve all these problems of life, they at least afforded an opportunity to pass a pleasant holiday evening, spend time with family, neighbours and friends.

On New Year's Eve many of the auguries and forecasts done on Christmas Eve were repeated. The weather and other events of New Year's Eve and Day could also foretell the following year's weather. For examples, if it snows on New Year's Day, the weather will be bad all year. If the day is clear, the harvest will be good; if the trees are covered with frost, the year win be good, but If there is a thick fog, people will die, epidemics and disease will rage. Death was also predicted in the following manner: if it

snows on New Year's during the day, many young people will die that year, if it snows that night, old people will die. If it is very cold on New Year's Day, Easter will be warm. If many birds gather in the yard on New Year's Day and they chirp causing a racket the household will have many guests all year long - the year will be happy.

Predictions of a personal nature were made on New Year's Eve and throughout the following day. Although these days no one actually believes in these predictions, they amount to an amusing and interesting game based on our most distant past. It is worthwhile to remember and try them.

Children try to be good so their parents will not scold or punish them, for this will continue into the following year. People try to be careful on New Year's Day for their actions that day will determine their behaviour all year. Adult family members do not argue or fight, smile a great deal and help one another because they can then expect the same throughout the year.

If a person falls on New Year's Day, he will be unlucky all year.

Whatever news is heard on New Year's Day will determine the whole year: if the first news heard is good, the year will be good, if the news is bad the entire year will have much bad news and sorrow.

But the best time was had with the young people's prophecies for they tried to solve the next year's love problems.

The last time before the holidays when a girl receives a corsage or bouquet of flowers (in ancient customs, it used to be a wreath of rue the girl wore on her head at a party, but here we can change that to flowers), she must dry the flowers, crush them thoroughly and set them aside. On New Year's Eve, the flowers are burned, a pinch of the ashes sprinkled into a glassful of water and the glass placed on a table covered with a white cloth with two candles lit on either side. The girl then sits and looks long into the bottom of the glass through the layer of ashes. She is thus able to see the man she will wed.

A girl writes twelve male names on twelve pieces of paper (the twelve pieces symbolize the months of the year) and leaves a thirteenth blank. She folds the papers and places them under her pillow. When she awakens in the mornings she pulls out the first piece her hand encounters

and reads it. She will marry whomever's name is on the paper. If she gets the blank piece, she will be alone that year, no one will love her. If the girl awakens during the night before dawn, she must reach for a paper at that time. But she must not turn on the light to read it. She must place it next to her bed and read it by daylight.

This method of fortunetelling is also suitable for men; they write twelve female names on the papers and then follow the same procedure.

On New Year's Eve a girl lights twelve candles, sits in front of a mirror and looks into it. At exactly midnight she will see her future in the mirror. This is done in private, the girl must be alone in the room.

The assembled young men and women sit around a table, place a candle in the middle and light it (in some places this is done with a match affixed in a bar of soap or wax to keep it from falling over. It is then necessary to wait until the match finishes burning and extinguishes). After a while, a boy or girl asks who loves him or her and carefully blows out the candle. Everyone sits very still and watches to which side the candle's smoke drifts, determining who loves the questioner. If the smoke rises straight up, no one present loves the person who asked. If the smoke suddenly turns downward, someone in the room really hates the questioner.

In order to learn if her future husband is wealthy a girl runs into the yard and selects a stick from a pile heaped for that purpose. The first stick that she touches with eyes closed or head turned aside must be pulled out. If the stick has branches, the husband will be rich, if it does not, he will be poor.

A key, ring, small water goblet and coin are placed under overturned bowls. The bowls are mixed and everyone chooses one in turn. The person who finds the ring will marry that year; whoever finds the water will have a drunk for a spouse; the key means owning a house, the coin signifies wealth.

The future is also predicted from various signs, shadows, matched and unmatched sticks, matches, peas or candy. Although Lithuanian hospitality did not preclude alcoholic beverages during such festivities, women and girls rarely consumed whiskey or beer. The mood of the evening depended more on games, predictions, jokes and fortunetelling

than on amount of alcohol consumed.

This sample of customs shows that on New Year's Eve and Day, people in Lithuania liked to visit and party but the fun was more of the family variety where all guests and members were included in games and auguries, thereby creating a happy and pleasant atmosphere.

Three Kings Festival (6th January)

Is an impressive mystery performance which symbolises the end of Christmas holiday.

The Three Kings (the three wise men of the Gospels) pass through the towns and wish residents good health, peace and wellbeing. In Vilnius annually, a industrialised procession of Three Wise Men winding its way from the Gates of Dawn to Cathedral Square is organised. The industrialised procession is impressive and interesting. The event attracts to the Old Town not only residents of Vilnius but also guests of the city.

During the winter holiday season people love making bonfires, playing winter games and of course horse-sleighting

Shrovetide (Pancake day)

Nowadays, Shrovetide (*Užgavėnės*) is a fun-filled holiday, which does not have an established date and is celebrated between the 5th of February and the 6th of March, depending on what day Easter falls.

The true Shrovetide is always held on Tuesday, before ash Wednesday. No matter how early Shrovetide is celebrated, it is considered to be the beginning of spring. Some Shrovetide customs - making pancakes and dressing up in special costumes - are still observed and very often this holiday turns into a colourful celebration in many parts of country. Moreover, pancakes top the menus of most bars, cafes and restaurants on that day. When cooking at home, it is important to have enough pancakes for family members, guests and masqueraders if they happen to drop in.

Pancakes are made with different toppings and dressings - a "tasty" tradition

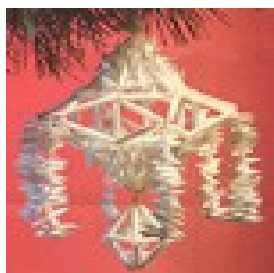
The street carnival takes place in the old town and is one of the merriest festivals. The cheerful festivities of the outdoor fete begins in the afternoon and by the evening Carnivalists spree (masquerade) and join in a

procession that leads to the highlight of festivities-to send off the ghost "Morė" with a ceremonial burning.

Pictures of straw ornaments made by Lithuanians to decorate the Christmas trees

Origin of straw ornament tradition

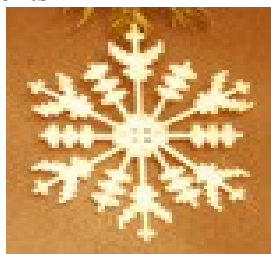
The unique straw ornaments, so typical of Lithuanian Christmas trees today, have an interesting origin. Ornaments made of wheat or rye straw were used as house decorations by Lithuanian farmers during weddings and other festive occasions. Nowadays they are made as Christmas tree ornaments from white paper drinking straws and there is a variety of designs: stars, snowflakes, chains, bird cages, bell towers, and other geometric patterns. The Lithuanian Christmas tree with its distinctive white ornaments is really beautiful.

Bird cage ornaments

Star ornaments

Snow flake ornaments

Novel ornaments

Lietuva

Lietuvos religijos

Šiaurės rytų Baltijos žemės buvo paskutinė Europos dalis, atsisakiusi pagonybės. Istoriniuose šaltiniuose Lietuva dažnai minima kaip paskutinė pagoniška Europos valstybė, kuri krikščionybę priėmė tik XIII-XIV a.

Šiandien Lietuvoje dominuoja katalikų tikėjimas, tačiau Lietuvos istoriją atspindi ir kitos religinės mažumos.

Populiacija pagal religijos išpažinimą:

Romos katalikai – 79 % (2 752 447 žmonės)

Stačiatikiai – 4,05 % (141 821)

Sentikiai – 0,77 % (27 073)

Evangelikai liuteronai – 0,56 % (19 637)

Evangelikai reformatai – 0,2 % (7 082)

Jehovos liudytojai – 0,1 % (3 512)

Musulmonai sunitai – 0,08 % (2 860)

Visos evangelinės bažnyčios – 0,06 % (2 207)

Sekmininkų bažnyčia – 0,04 % (1 307)

Žydai – 0,04 % (1 272)

Pagonys – 0,04 % (1 270)

Baptistai – 0,04 % (1 249)

Kitos religijos – 0,135 % (4 701)

Ateistai – 9,5 % (331 087)

Nenurodytos – 5,35 % (186 447) (2001 m. duomenys)

Lietuvių žiemos šventės

Lietuviai sugebėjo išlaikyti autentiškas tradicijas, kurios dažnai šaknimis siekia pagoniškus laikus. Dauguma pagoniškų papročių susieti su metų laikais ir ūkio darbais, persipynę su krikščioniškais principais tradicija.

Lietuviškos Kalėdų tradicijos

Senesnieji lietuviškų Kalėdų papročiai ir tradicijos atspindi to meto kaimietišką Lietuvos kasdienybę. Lietuviai gyveno mažuose ūkiuose, augino savo pasėlius, galvijus. Tai, ką jie veikė, ką valgė ir kaip šventė, buvo glaudžiai susiję su metų laikų ciklais ir jų pačių darbo vaisiais. Derėtų atminti, kad Lietuva yra šiaurės rytų Europoje ir per Kalėdas yra šaltos žiemos gniaužtuose: žemė nuklota sniegu, o upės ir ežerai sukaustyti ledo. Visa gamta atrodo giliai užmigusi, tik eglės ir pušys amžinai žaliuoja. Nėra nei gėlių, nei šviežių vaisių ar daržovių.

Kūčios (Gruodžio 24 diena)

Pasiruošimas Kalėdoms prasideda ankstų Kūčių rytą: tvarkomi namai, valgis ruošiamas kelioms dienoms. Išvykę šeimos nariai stengiasi grįžti namo šventėms. Kūčioms patiekiamuose valgiuose nenaudojama mėsos, pieno produktų ar kiaušinių. Patiekama dvylika patiekalų – po vieną kiekvienam apaštalui. Tikimasi, kad susirinkę prie stalo visi paragaus bent po truputį kiekvieno patiekalo. Kai kuriuose Lietuvos regionuose ant stalo dedami obuoliai, kadangi gruodžio 24 d. laikoma Adomo ir Ievos puotos diena. Obuoliai simbolizuoja mūsų pirmuosius tėvus, kurių nuodėmė prakeikė žmoniją ir kuri buvo išpirkta Kūčių vakarą Marijos nuolankumu. Viena papildoma lėkštė yra paruošiama šeimos nariui, kuris negalėjo atvykti ar mirė praėjusiais metais. Manoma, kad mirusiojo dvasia prisijungs prie vaišių šį šventą vakarą. Po staltiese yra padedama šiek tiek šieno. Tai simbolizuoja ēdžias – vietą, kurioje gimė Jėzus. Vakariene prasideda, kai pirmoji žvaigždė pasirodo naktiniame danguje. Visi susirenka prie stalo, šeimos galva sukalba padėkos maldą, pasidalija kalėdaičiu su visais susirinkusiais ir palinki jiems laimingų Kalėdų.

Kūčių stebuklai ir būrimai

Štai tik maža dalis pranašavimų ir būrimų.

Susėdus prie stalo, pažvelkite į susirinkusiųjų šešelius, metamus

žvakės liepsnos. Jeigu šešelis didelis, tai visi žmogaus metai bus geri, nebus ligų, viskas klostysis puikiai. Jeigu nesimato šešelio galvos – įvyks siaubinga nelaimė... Jei šešelis mažas, neryškus ar drebantįs – metai bus sunkūs.

Kūčių vakarą iš po staltiesės traukiamas šiaudas. Reikia traukti pirmą, kurį paliečia ranka. Jeigu šiaudas ilgas ir plonas – mergina gali laukti aukšto, plono arba bent jau gražaus vyro, o trumpas ir storas šiaudas reiškia, kad sutiks neaukštą ir storą vyrą. Jeigu traukia vyras, tai jo žmona irgi bus tokia, kokio ilgio ir storio bus šiaudas. Vedęs vyras taip pat gali traukti šiaudą. Plonas šiaudas reiškia ploną piniginę, o storas – storą piniginę ir puikius metus. Jei ištekęs moteris ištraukia šiaudą, sustorėjusį ties viduriu, gali tikėtis tais metais vaikelio.

Sėdint prie šventinio stalo galima burtis ir kitaip. Paimamos trys lėkštės. Po viena lėkšte padedamas raktas, po kita – žiedas, po paskutine padedama moneta. Lėkštės yra sumaišomos ir vieną reikia pasirinkti. Rastas žiedas reiškia meilę ir vedybas, raktas simbolizuoja namo ar būsto išsigijimą, o moneta pranašauja turtingus metus.

Dar galima suglamžyti popieriaus lapelį, padėti jį ant lėkštės ar pjaustymo lentos ir apžiūrėti jo metamą šešėlį. Pirmasis išpūdis lemtingas. Jeigu išvelgi transporto priemonę – ateinančiais metais teks daug keliauti, jeigu matai namus ar pastatus – teks kraustyti į naujus namus, o gėlė ar augalas reiškia, kad dalyvausi vestuvėse. Jei pasirodo lopšys – sulauksi naujo šeimos nario, jei pamatai degančią žvakę ar karstą – atsėlins mirtis. Panašiai pranašaujama lašinant vašką į vandenį ir apžiūrint susidariusias formas.

Kai visi pakyla nuo stalo, likęs valgis paliekamas nakčiai. Tikima, kad mirusių giminaičių ir mylimųjų dvasios naktį aplankys namus ir puotaus. Yra tikima, kad vaikelis Jėzus leidžia mirusiųjų dvasioms aplankyti savo šeimas, tad būtų nemandagu nepavaišinti tokių svečių.

Kaimo žmonės tiki, kad Kūčių vakaras stebuklingas: įvairiausi ženklai ir ritualai naudojami ateičiai spėti, visa gamta jaučia tos nakties ypatingumą, o lygiai vidurnaktį visi gyvūnai prabyla žmonių kalba. Tačiau jų klausytis yra labai pavojinga, nes gali sužinoti savo mirties dieną. Tikima, kad lygiai vidurnaktį visas vanduo virsta vynu, tik reikia

nepažiopsoti šios akimirkos, nes ji trunka labai trumpai.

Jei Kūčių naktį dangus giedras ir pilnas žvaigždžių, vadinasi metai bus geri. Šią naktį reikia sukalbėti maldas prieš miegą, nes nepasimeldus visus metus kankins košmarai.

Po vakarienės mergina plauna grindis ir viską, ką sušluoja, surenka į savo prijuostę, nuneša į kryžkelę ir išmeta. Tada stovi ir klausosi. Kurioje pusėje girdisi šunų lojimas, iš ten ir atkeliaus jos jaunikis.

Sėdint nusigręžus nuo durų, reikia mesti per galvą batą. Jei batas nukrenta priekiu į duris, vadinasi, tais metais teks palikti namus (moteris ištekęs, išvyks mokytis, o vyrai – tarnauti, gaus darbą tolimoje šalyje ir t. t.). Jeigu batas nukrenta kulnu į duris – tais metais teks likti namuose.

Visi batai namuose surenkami į vieną krūvą ir sudedami vienas už kito durų link. Žmogus, kurio batas palies duris pirmas, pirmasis ir iškeliaus iš tų namų.

Paėmus pilną stiklinę vandens, auksinį vestuvinį žiedą, veidrodį ir dvi žvakes, reikia juos padėti ant baltos staltiesės. Žiedas metamas į vandens stiklinę, žvakės uždegamos ir padedamos iš abiejų stiklinės pusių. Atsisėdus prieš veidrodį reikia pirštais išimti žiedą iš stiklinės ir vėl mesti jį atgal. Pakartojus tai tris kartus, vandenyje galima pamatyti savo išrinktąjį ar išrinktąją.

Įlašinus keletą pašventintos žvakės vaško lašų į stiklinę šalto vandens ir ją pastačius prie savo lovos, galima susapnuoti savo būsimąjį jaunikį ar jaunąją.

Moterims reikia paimti pilną dubenį vandens ir dvylika popieriaus lapelių su užrašytais vyriškais vardais ir juos sulenkti taip, kad viena lapelių pusė kabėtų virš vandens. Tada įstatyti žvakutę į bulvės ar ropės gabalėlį ir leisti jai plūduriuoti vandenyje. Pirštu vis maišyti vandenį, kad žvakė suktųsi ratu. Popieriaus lapelyje, prie kurio žvakė sustos, bus parašytas būsimo vyro vardas. Ant popieriaus lapelio taip pat galima parašyti klausimus apie ateinančius metus. Atsakymai turi būti „taip“ arba „ne“. Lapeliuose, prie kurių sustos ar juos uždegs žvakė, bus parašyta, kas turi įvykti ateinančiais metais.

Paprasčiausias pranašavimo būdas yra ištrauktų daiktų porų skaičiavimas. Kūčiukus, degtukus, žirnius, malkas prie kamino, saldinius

ir kitus daiktus galima skaičiuoti. Jeigu ištrauktų daiktų skaičius būna lyginis – lauk vestuvių.

Baigę būrimus ir pranašavimus šeimos nariai susirenka prie Kalėdų eglutės. Nuostabi tradicija yra kalėdinių giesmių giedojimas kartu su visa šeima ir Kristaus gimimo istorijos skaitymas iš Biblijos. Dažniausiai ją skaito seniausias šeimos narys.

Gražiausias Kalėdų šventimo tradicijas žino mūsų senoliai. Jų pasakojimus reikia suspėti užrašyti, kad archajiškiausi šventės akcentai būtų perduoti ateinančioms kartoms.

Dovanų dalijimas ir gavimas

Kalėdų Senelis ir Kalėdų dovanos yra gana naujas dalykas, atėjęs į Lietuvą kartu su nepriklausomybe. Anksčiau Kalėdos buvo švenčiamos ne dėl dovanų, o norint pagerbti Dievo Sūnaus gimimą. Kūčių vakarienė, bendros maldos ir galimybė pabūti su artimaisiais sukurdavo šventišką nuotaiką. Laikui bėgant į Kalėdų šventimą įsipynė tradicijos, būdingos kitoms, ne tik krikščioniškomis šalims: Kalėdų eglės, dovanos, blizgučiai, Kalėdų Senelis.

Lietuvos vaikai turi užsitarnauti dovanas, kurias atneša Kalėdų Senelis. Kai jis atvyksta, vaikai rodo, kas ką moka: vieni vaidina, kiti šoka, tretieji deklamuoja eiles. Jei Kalėdų senelis nepasirodo asmeniškai, vaikai vis tiek turi „išsipirkti“ savo dovanas, nes Senelis „viską mato“. Išsidaliję dovanas vaikai eina miegoti, o vyresnieji skuba į vidurnakčio pamaldas, kurios vis dar vadinamos bernelių – piemenėlių – pamaldomis.

Kūčių naktis

Artėjant vidurnakčiui nesuvalgytos vaisės paliekamos nakčiai. Manoma, kad mirusių šeimos narių sielos aplankys namus ir padengtas stalas padės jiems pasijusti laukiamais.

Pirmoji Kalėdų diena (gruodžio 25 diena)

Pirmoji Kalėdų diena yra laikoma švenčiausia, tad visi nereikalingi

darbai yra nederbami, tik valgomas valgis, paruoštas prieš kelias dienas. Didžiausia ryto dalis praleidžiama namuose giedant Kalėdų giesmes. Dienai įpusėjus kaimynai aplanko vieni kitus ir pasveikina su Kalėdomis.

Naujieji metai

Kai kuriuose Lietuvos regionuose Naujieji metai yra žinomi kaip Mažosios Kūčios. Per Naujuosius metus ruošiami valgiai, panašūs į Kūčių, skirtumas tik toks, kad leidžiama valgyti mėsos gaminius ir po staltiese nededama šieno. Žmonės paskutinį senųjų metų vakarą stengiasi nemiegoti iki vidurnakčio, kad sutiktų Naujuosius metus.

Tikima, kad pramiegojus tokį svarbų įvykį nesiseks visus metus, būsi užsimiegojęs ir tingus.

Svarbiausias Naujųjų metų vakaro ir dienos rūpestis – tai ateities spėjimas: kokie bus metai, ką jie atneš, kaip gyvensis. Kad būtų įdomiau, žmonės Naujųjų metų išvakarėse ir kitą dieną buriasi ir pranašauja.

Svarbiausias merginai kylantis klausimas, ar ji ištekęs ateinančiais metais, ar ras jaunikį, kas bus jos mylimasis... Vaikinai taip pat skuba sužinoti, kaip klostysis jų šeimyninis gyvenimas, ar mergina įsimylės, ar ji bus gera, darbšti ir turtinga? Vyresnieji nori sužinoti, ar bus geri metai, ar sulauks gero derliaus, ar gyvuliai klestės, ar bus audros, vėtros ir perkūnijos.

Senoliams rūpi, ar dar gyvens metus šioje žemėje, ar nesirgs, ar bus stiprūs ir turtingi... Net jeigu Naujųjų metų vakaro būrimai ir negali atsakyti į visus šiuos klausimus, jie suteikia galimybę maloniai praleisti laiką kartu su šeima, kaimynais ir draugais.

Naujųjų metų vakarą dauguma būrimų, atliktų Kūčių vakarą, buvo kartojami. Naujųjų metų vakaro ir dienos orai taip pat pranašaudavo visų ateinančių metų orus. Pavyzdžiui, jeigu Naujųjų metų dieną sninga, reiškia visus metus bus blogas oras. Jeigu diena giedra, tai derlius bus puikus, jei medžiai nukloti šalna – metai bus geri, bet jeigu pakyla stiprus rūkas, tai žmonės mirs, epidemijos ir ligos vaikščios po žemę. Jeigu Naujųjų metų

diena labai šalta, reiškia Velykos bus šiltos. Jeigu į kiemą priskrenda daug paukščių ir čiulba, tai visus metus namus lankys svečiai ir metai bus laimingi.

Asmeniškai būrimai buvo atliekami Naujųjų metų išvakarėse ir kitą dieną. Nors šiandien niekas nebetiki šiomis pranašystėmis, jos leidžia žaisti linksmus žaidimus, primenančius mūsų tolimą praeitį. Verta juos prisiminti ir išbandyti.

- Vaikai stengiasi Naujųjų metų išvakarėse gerai elgtis, kad tėvai jų nebartų ir nebaustų, nes jų barimas gali nesibaigti ir ateinančiais metais. Žmonės tą dieną yra atsargūs, nes jų veiksmai turės įtakos visiems metams. Suaugusieji nesibara, daug šypsosi ir padeda vieni kitiems, nes to paties gali tikėtis visus ateinančius metus..

- Jei žmogus pargrius Naujųjų metų dieną – jam nesiseks visus metus.

- Žinios, išgirstos Naujųjų metų dieną nulems visus metus: jeigu pirma išgirsta žinia yra gera, tai ir metai bus geri, jei žinia bloga, vadinasi, visus metus sulauksi blogų žinių ir nelaimių.

Linksmiausi buvo jaunuolių būrimai, nes jie bandė išspręsti ateinančių metų meilės problemas.

- Paskutinę gėlių puokštę, gautą prieš šventes, mergina turi išdžiovinti, smulkiai sumalti ir saugoti. Naujųjų metų išvakarėse šios gėlės sudeginamos, žiupsnis pelenų įmetamas į pilną stiklinę vandens, o pati stiklinė padedama ant baltai užtiesto stalo su žvakėmis, degančiomis iš abiejų stiklinės pusių. Mergina tada turi įdėmiai žiūrėti į stiklinės dugną pro pelenų sluoksnį. Taip ji gali pamatyti būsimą vyrą.

- Mergina užrašo dvylika vardų ant popieriaus lapelių (dvylika lapelių simbolizuoja metų mėnesius), o tryliką palieka tuščią. Popierėliai sulankstomi ir padedami po pagalve. Pabudusi ryte mergina traukia pirmąjį popieriuką, kurį užčiuopia ranka, ir perskaito savo būsimo vyro vardą. Jei ištraukia tuščią popierėlį, vadinasi, šiais metais ji bus vieniša ir niekas jos nemylės. Jeigu mergina pabunda prieš saulėtekį, ji turi iškart traukti popierėlį, bet jai negalima uždegti šviesos ir perskaityti vardo. Ji turi padėti popierėlį prie savo lovos ir perskaityti jį dienos šviesoje.

Šis būrimo būdas taip pat tinka ir vyrams, jie ant popierėlių turi

užrašyti moteriškus vardus.

- Naujųjų išvakarėse mergina viena tuščiame kambaryje uždega dvylika žvakių, atsisėda priešais veidrodį ir žiūri į jį. Lygiai vidurnaktį ji gali pamatyti jame savo ateitį.

- Susirinkę vaikinai ir merginos susėda prie stalo, jo viduryje uždega žvakę (kai kuriose vietovėse naudojamas degtukas, įstatytas į muilo ar vaško gabalą). Svarbu sulaukti, kad degtukas pats užgestų. Po kelių minučių mergina ar vaikinai klausia, kas jį myli ir užpučia žvakę. Visi sėdi tyliai ir įdėmiai žiūri, kur judės užpūstos žvakės dūmai, parodydami tą, kuris myli klausiantįjį. Jeigu dūmai pakyla tiesiai į viršų, vadinasi, niekas iš susirinkusiųjų jo nemylė. Jeigu dūmai staiga nusileidžia ant stalo, tai kažkas iš susirinkusiųjų nekenčia to, kuris tą klausimą uždavė.

- Norėdama sužinoti, ar jos būsimas vyras bus turtingas, mergina išbėga į kiemą ir ištraukia pagalį iš tam specialiai paruoštos krūvos. Pirmas pagalys, kurį ji paliečia užmerktomis akimis ar nusišukusi, turi būti ištrauktas. Jeigu pagalys turi daug atšakų, vadinasi, vyras bus turtingas, jei ne – vargšas.

- Raktas, žiedas, mažas vandens dubenėlis ir moneta padedami po apverstomis lėkštėmis. Lėkštės sumaišomos ir visi išsirenka vieną. Radęs žiedą – švęs vestuves, radęs vandenį – gaus girtuoklį, raktas reiškia namą, o moneta – turtą.

Ateitis taip pat spėjama iš įvairiausių ženklų, šešėlių, pagalių, degtukų, žirnių ir saldinių.

Nors lietuviškas svetingumas ir nedraudžia alkoholinių gėrimų per šias šventes, anksčiau moterys ir merginos retai vartodavo degtinę ar alų. Vakaro nuotaiką pakeldavo žaidimai, būrimai, juokai ir pranašavimai, o ne suvartoto alkoholio kiekis.

Šie papročiai parodo, kad Naujųjų metų išvakarėse ir kitą dieną lietuviai mėgsta svečiuotis ir linksmintis kartu su šeima ir artimaisiais, o dalyvaudami žaidimuose ir būrimuose sukuria šventišką ir malonią atmosferą.

Trijų karalių šventė (Sausio 6 diena)

Tai įspūdinga mistinė šventė, kuri simbolizuoja Kalėdų laikotarpio

pabaigą.

Trys karaliai (trys evangeliniai išminčiai) eina per miestus ir linki visiems gyventojams sveikatos, taikos ir gerovės. Kasmet Vilniuje teatralizuota trijų karalių procesija eina nuo Aušros Vartų iki Katedros aikštės. Ši eiseną įspūdinga, linksma ir šventiška. Ji sutraukia į senamiestį ne tik vilniečius, bet ir miesto svečius.

Užgavėnės

Šiandien Užgavėnės yra linksmybių kupina šventė, neturinti nuolatinės datos ir yra švenčiama tarp vasario 5 ir kovo 6 dienos, priklausomai nuo Velykų datos.

Užgavėnės visada švenčiamos antradienį prieš Pelenų dieną. Ši šventė – pavasario pranašė. Kai kurių senųjų Užgavėnių papročių – blynų kepimo ir persirenginėjimo įvairiais gyvūnais, velniais ir čigonais – vis dar laikomasi ir šventė virsta spalvingu šventimu daugelyje šalies vietų. Blynai šią dieną puikuoja daugumos barų, restoranų ir užkeigų meniu. Tą dieną namuose svarbu išsikepti ir suvalgyti kuo daugiau blynų, kad užtektų visai šeimai, svečiams ir persirengėliams, jei jie užsuktų į svečius.

Gatvės festivalis vyksta senamiestyje ir dažnai yra pati linksmiausia metų šventė. Lauko iškilmės prasideda vidudienį, o vakarėjant šventės dalyviai prisijungia prie procesijos, kurios tikslas ir šventės kulminacija – išvaikyti vaiduoklius, nugalėti Lašininį ir sudeginti Morę – žiemos simbolį.

Šiaudinių ornamentų tradicijos kilmė

Unikalūs šiaudiniai papuošalai, kabinami ant lietuviškų kalėdinių eglučių, turi įdomią kilmę. Ornamentai daromi iš ruginių ar kvietinių šiaudų ir naudojami kaip dekoracijos Lietuvos ūkininkų vestuvėse ir per kitas šventes. Šiandien šie ornamentai gaminami kaip kalėdinių eglučių papuošalai iš balto popieriaus, šiaudelių. Yra daug įvairių formų: žvaigždės, snaigės, grandinės, paukščių narveliai, varpinės ir kitos geometrinės figūros. Lietuviška kalėdinė eglutė su unikaliais baltais ornamentais yra ištis nuostabi.

Poland

Christmas in Poland

CONTENTS:

- Advent.
- Christmas decorations.
- Christmas Eve dinner.
- Presents.
- Why does it pass so fast?

Christmas is a very special and magical time for most people in Poland. It starts with Christmas Eve and then, there are two Christmas Days. The Poles spend Christmas in a very traditional way.

During the four week period before Christmas we prepare for the coming of the son of God. This time is called Advent. During Advent there is a special mass very early in the morning which we call "Roraty". It's very hard to get up so early but when you do this you know that you are doing something more than just buying different things in crowded shopping centres.

Before Christmas you can see lots of Christmas decorations in shop windows and in the streets. There are lots of colourful lights and chains. People also decorate their houses and the Christmas tree. Some time ago most Christmas tree decorations were edible. Now it's a bit different but you can still find some gingerbread or dried fruit on it.

On Christmas Eve we have a special dinner which consists of twelve traditional dishes. They are absolutely delicious! The most famous one is carp prepared in lots of different ways. Apart from this there is sour cabbage with mushrooms, fish or beetroot soup, famous kutia, makielki and many others. The family sit at the table when the first star appears in the sky but before they start eating, they share the holy wafer and read the Gospel about Jesus' birth. At the table we always prepare an extra plate for an unexpected guest. After dinner, we sing

Christmas carols in order to maintain this special atmosphere.

After dinner comes the time for opening Christmas presents. Children, especially wait for this moment impatiently, as they write letters to Santa Clause a week before earlier. Therefore, they want to know if he made their dreams come true. At midnight, Christians go to church to take part in a special mass which is called „Pasterka”, or midnight mass and show their love and affection. The worst thing is that we wait for Christmas the whole year, only and it lasts for only two days.

We make use of the next two Christmas Days, by visiting our families and friends. We talk a lot and eat a lot, too. Some people go to different churches to admire beautiful cribs.

Christmas is the greatest family holiday for many people. The best thing is, that people forgive each other for what they did wrong

Traditions related to Christmas in Poland.

Twelve dishes

The most popular tradition is the preparation of twelve dishes, which refers to the number of apostles. According to the tradition, an even number of people should sit at the table. However one seat should be left empty for a stray wanderer.

Breaking the wafer

A typical Polish tradition is breaking the wafer.

This act means that you forgive people all their faults. You share the wafer with family wish them prosperity and health.

Decorating the Christmas tree

One of the youngest Polish traditions is decorating the Christmas tree. Almost each Polish family have and decorate this tree. This custom was taken from the German tradition.

Hay under the tablecloth

We put it under the white tablecloth on Christmas Eve.

This custom symbolizes the place where Jesus was born.

Christmas Carols

There are songs which inform about the birth of Jesus. The oldest Polish Christmas carol is “Zdrów bądź królu anielski” and it comes from the year 1420.

Giving presents

Just like all over the world, the custom of giving presents to each other is also popular in Poland.

The first star

People in Poland start the solemn supper when the first star appears in the sky.

KALĖDOS LENKIJOJE

TURINYS:

- 1)Adventas
- 2Kalėdų dekoracijos
- 3)Kūčių vakarienė
- 4)Dovanos
- 5)Kodėl tai praeina taip greitai?

Kalėdos – tai išskirtinis ir stebuklingas metas daugumai Lenkijos žmonių. Šventės prasideda nuo Kūčių vakarienės ir tęsiasi dar dvi Kalėdų dienas. Lenkai švenčia Kalėdas labai tradiciškai.

Keturių savaitių laikotarpis prieš Kalėdas vadinamas Adventu. Tai susikaupimo metas, kai laukiama užgimstančio Dievo sūnaus. Advento metu anksti ryte vyksta specialios mišios, vadinamos rarotais.

Prieš Kalėdas parduotuvių vitrinose ir gatvės išpuošiamos daugybe kalėdinių dekoracijų, spalvotų lempučių ir girliandų. Žmonės taip pat papuošia savo namus ir eglutę. Seniau dauguma Kalėdų eglutės žaisliukų ir papuošalų buvo valgomi. Dabar tradicijos šiek tiek pasikeitė, bet vis tiek dar galima pamatyti ant eglučių pakabintų meduolių ar džiovintų vaisių.

Kūčių vakarą rengiama ypatinga vakarienė, kurią sudaro dvylika tradicinių patiekalų. Populiariausias yra įvairiausiais būdais paruoštas karpis. Taip pat Kūčia, žuvies, burokėlių ar raugintų kopūstų su grybais ir daugelis kitų patiekalų. Šeima sėda prie stalo, kai danguje pasirodo pirmoji žvaigždė. Prieš pradėdant valgyti dalijamasi šventu paplotėliu ir skaitoma Evangelija apie Jėzaus gimimą. Ant stalo visada padedama papildoma lėkštė netikėtam svečiui. Po vakarienės giedamos Kalėdų giesmės, sukuriamą ypatingą atmosferą.

Po vakarienės ateina laikas išpakuoti Kalėdų dovanas. Vaikai ypač nekantriai laukia šio momento, nes prieš savaitę jie rašė laiškus Kalėdų Seneliui ir nori žinoti, ar jis išpildė jų svajones. Vidurnaktį krikščionys eina į bažnyčią dalyvauti specialiose Bernelių mišiose

Per Kalėdų šventes įprasta lankyti gimines ir draugus. Daug

kalbama, bendraujama ir valgoma. Kai kurie žmonės eina į skirtingas bažnyčias pasigrožėti prakartėlėmis.

Daugeliui žmonių Kalėdos yra didžiausia šeimos šventė. Nuostabiliausia yra tai, kad žmonės atleidžia vieni kitiems visas blogybes ir klaidas, parodo meilę ir prisirišimą. Liūdna, kad Kalėdų laukiame visus metus, o jos trunka tik dvi dienas.

Tradicijos, susijusios su Kalėdomis Lenkijoje

Dvylika patiekalų

Populiariausia tradicija yra dvylika Kūčių vakarienės patiekalų, kurie nurodo apaštalų skaičių. Pagal tradiciją net dvylika žmonių turėtų sėdėti prie stalo. Viena vieta visada paliekama tuščia benamiui klajūnui.

Dalijimasis Kalėdaičiu

Dar viena lenkų tradicija yra dalijimasis kalėdaičiu. Šis aktas reiškia, kad jūs atleidiate žmonėms visas jų klaidas. Pasidalindami su artimaisiais Kalėdaičiu linkime jiems gerovės ir sveikatos.

Eglutės puošimas

Vienas naujausių lenkų papročių yra eglutės puošimas. Beveik kiekviena lenkų šeima Kalėdų išvakarėse puošia eglę. Šis paprotys atkeliavo iš vokiečių tradicijos.

Šienas po staltiese

Kūčių vakarą po balta staltiese padedama šieno. Šis paprotys simbolizuoja vietą, kur gimė Jėzus.

Kalėdų giesmės

Per Kalėdas lenkiškose šeimose tradiciškai giedamos giesmės apie Jėzaus gimimą. Seniausia lenkų kalėdinė giesmė yra „Būk sveikas, angelų karaliau“, giedama net nuo 1420 metų.

Dovanos

Kaip ir visame pasaulyje, paprotys dovanoti kalėdines dovanas yra populiarius ir Lenkijoje.

Pirmoji žvaigždė

Žmonės Lenkijoje pradeda iškilmingą Kūčių vakarienę, kai danguje pasirodo pirmoji žvaigždė.

Christmas story

I remember one story which happened 10 years ago – Said my grandma when I was heating my Christmas dish.

One day I had to go to post office to send a letter for my brother. Next to me a little girl was standing with a letter in her hand. She wanted to send it, but she didn't know how. She asked me if I could send it for her and of course I took that letter and I saw that it was for Santa Claus. When she went out I opened it:

Dear Santa Claus,

I just want you to know that my parents aren't rich, so they couldn't buy me anything for Christmas. I know that you don't exist, but maybe one day you will show me I'm wrong. I would like you to give me a bar of chocolate. I really like it, but my parents are not able to buy it. Could you do it for me?

This is my address:

Ann Black

Oxford 23

London

I didn't send it, I just send my letter and went to the nearest shop to buy chocolate for that girl. I wanted to know that she would be happy just of that small gift.

24 th of December I went to her house and I left big bag with sweets on her doormat and I pushed the ring. I ran away. I saw that girl when I was hiding. When she opened my gift she was crying of her happiness, her parents too. I saw also that they thanked God for this

When my grandma finished her story I couldn't believe that it happened but I know she wasn't lying.

Anna Czechowska Poland

Kalėdinė istorija

„Prisimenu istoriją, kuri nutiko prieš dešimt metų“, – tarė močiutė, kol šildžiausi kalėdinį maistą.

Vieną dieną, parašiusi laišką broliui, nuėjau į pašto skyrių. Prie manęs stovėjo maža mergaitė su voku rankoje. Ji norėjo išsiųsti laišką, tačiau nežinojo, kaip. Mergaitė paprašė manęs, kad tai padaryčiau aš. Kai paėmiau laišką, pamačiau, jog jis skirtas Kalėdų Seneliui. Kai ji nuėjo, aš jį perskaičiau:

Brangus Kalėdų Seneli,

tik noriu, kad žinotum, jog mano tėvai nėra turtingi ir negali man nupirkti dovanų Kalėdų proga. Žinau, kad tu neegzistuoji, tačiau gal vieną dieną įrodysi man, jog klystu. Dovanų norėčiau plytelės šokolado. Be galo jį mėgstu, bet mano tėvai neįstengia jo nupirkti. Ar galėtum dėl manęs tai padaryti?

Mano adresas:

Ann Black

Oxford 23

London

Tą dieną išsiuntusi tik savąjį laišką nuėjau į arčiausiai esančią parduotuvę ir nupirkau mergaitei šokolado. Norėjau, kad ji būtų laiminga gavusi tą mažą dovanėlę.

Gruodžio 24 dieną prie mergaitės namų durų palikau saldumynų maišelį ir, paspaudusi skambutį, pabėgau. Pasislėpusi stebėjau, kaip lėtai atsiveria durys.... Mergaitė, radusi dovaną, apsiverkė iš džiaugsmo. Verkė ir jos tėvai. Mačiau, kaip jie dėkojo Dievui už dovaną.

Kai močiutė pabaigė pasakoti istoriją, negalėjau patikėti jos žodžiais, tačiau žinojau, jog ji nemeluoja.

Italy

Italian Winter Festivals

On November 28th started the Advent, a liturgical period before Christmas day. These candles represent the four weeks of Advent. Each one is lit every Sunday. Families decorate trees and prepare cribs at Christmas time

The Nativity

When emperor Caesar Augustus ordered the census every man had to come back to his town and register. So Joseph and Mary left Nazareth to go to Betlehem. When they got there they knew their son would be born. They couldn't find any accomodation for the night so they went into a cave. That night the son was born and the angels came to announce his birth. The Magi followed a star that led them to Jesus. They went there and carried gifts to Him .

"CHRISTMAS EVE"

IN THE EVENING PEOPLE HAVE A BIG DINNER CALLED "CENONE" WITHOUT MEAT. IN OUR REGION WE HAVE TRADITIONAL DISHES LIKE: SPAGHETTI WITH CLAMS - FRIED FISH - STOCK FISH, A LOT OF CAKES LIKE: PANETTONE - PANDORO - TORRONE - MOSTACCIOLI - STRUFFOLI. WE EAT WITH OUR RELATIVES WAITING FOR MIDNIGHT WHEN THE HOLY INFANT IS PUT INTO THE CRIB AND CHILDREN UNWRAP THE PRESENTS UNDER THE XMAS TREE.

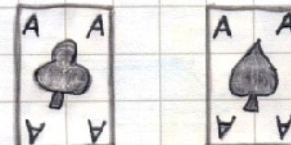

SPAGHETTI WITH CLAMS

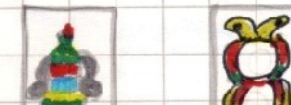

"CHRISTMAS DAY"

IN THE MORNING PEOPLE GO TO HOLY MASS TO CELEBRATE JESUS' BIRTH AND EXCHANGE CHRISTMAS GREETINGS. AT LUNCHTIME FAMILIES HAVE A RICH MEAL. IN THE AFTERNOON PEOPLE PLAY CARDS OR "TOMBOLA", A SORT OF BINGO, AT HOME WITH THEIR FRIENDS OR GO TO THE CINEMA WITH THEIR CHILDREN.

CARDS

14	3	40
9	50	8

15	30	81
7	11	

"TOMBOLA,"

26th
DECEMBER

"SAINT STEPHENS' DAY"

IN THIS DAY CATHOLIC
CHURCH CELEBRATES THE
FIRST CRISTIAN MARTYR
WHO WAS LAPIDATED.

N.B. A MARTYR IS A PERSON WHO DIES TO DEFEND
HIS RELIGION.

S. STEFANO PRIMO MARTIRE

6th
JANUARY

"EPIPHANY"

OR

"TWELFTH NIGHT"

IN THIS DAY WE CELEBRATE THE COMING OF THE
THREE WISE MEN TO OFFER THE HOLY INFANT
GOLD, INCENSE AND MYRRH. THE NIGHT BEFORE
CHILDREN HANG UP EMPTY STOCKINGS IN THEIR
BEDROOMS WAITING FOR A NICE OLD WOMAN
CALLED "BEFANA" FLYING ON A BROOMSTICK. SHE
LEAVES IN THE STOCKINGS SWEETS AND CAKES
FOR GOOD ONES AND "COAL" FOR BAD ONES.
WITH EPIPHANY WINTER'S HOLIDAYS GO AWAY!

Italija

Italų žiemos šventės

Lapkričio 28 dieną prasideda Advento liturginis laikotarpis, kuris tęsiasi iki Kalėdų. Keturios žvakės simbolizuoja keturias Advento savaites. Kiekvieną sekmadienį uždegama nauja žvakė. Žmonės per Kalėdas puošia medžius bei daro prakartėles.

Kai imperatorius Cezaris Augustas nurodė surašyti gyventojus, kiekvienas žmogus turėjo grįžti į savo miestą ir užsiregistruoti. Juozapas ir Marija paliko Nazaretą ir ėjo į Betliejų. Kai jie atkeliavo į šį miestą, suprato, kad jų sūnus gims būtent čia. Jie negalėjo rasti jokios nakvynės, todėl apsistojo oloje. Tą naktį jiems gimė sūnus. Angelai nuskubėjo pranešti šią džiugią žinią. Žvaigždė, kuri žibėjo danguje, atvedė tris karalius pas Jėzų. Jie atėjo į Betliejų ir atnešė jam dovanų.

Kūčios

Vakare žmonės valgo vakarienę (italų kalba „cenone“) be mėsos. Tradiciniai patiekalai: spagečiai su jūros moliuskais, kepta žuvis, krevetės su daržovėmis, džiovinti vaisiai, pyragaičiai. Vakarienė valgoma vidurnaktį su giminaičiais lauke. Po jos vaikai išvynioja dovanas, kurias rando po eglute.

Kalėdos

Ryte žmonės klauso šventųjų Mišių, sveikina vieni kitus ir švenčia Jėzaus gimimą. Po šv. Mišių šeima valgo pietus. Vėliau su draugais žaidžia kortomis bei „tohbola“ (tai viena iš „Bingo“ rūšių) arba eina į kiną su vaikais.

Gruodžio 26 diena – Švento Stefano diena

Šią dieną katalikų bažnyčia mini kankinį, kuris mirė gindamas savo religiją.

Trys karaliai (Epiphany), arba Dvyliktoji naktis

Tai trijų karalių, kurie atnešė šventam kūdikėliui aukso, smilkalų ir miros, diena. Tą naktį vaikai savo kambariuose pakabina kojines. Jie tiki, kad sena gera moteris, skraidanti ant šluotos, kurią vadina „befana“, už gerus darbus jiems atneš saldinių ir pyragėlių, o už blogus – vaikai gali gauti anglies. Trys karaliai, arba Dvyliktoji naktis, yra paskutinė žiemos religinė šventė Italijoje.

Romania

Romanian Winter Holidays

Romanian winter holidays begin with catching the Nativity Fast (November 15) and continue until St. John (January 7).

It is a period rich in traditions, differing from one area to another, which centre around Christian holidays celebrated during this period.

The most important reference points are Christmas Fast, Christmas, New Year, Epiphany and St. John. These groups of traditions and customs are different.

Nativity Fast reminds us of the Old Testament period when people were waiting for the coming of the Saviour.

Whereas it awaits and predicts the birth of Messiah, the Fast is a light one, a fast of joy, with dispensation for fish every Saturday, Sunday and any other important holiday.

The Romanian community prepares for the Christmas holiday, cleansing their souls and bodies.

Orthodox people try to be better, to be more attentive with the needs of those around them, to multiply prayers and to give up to any desire which may alienate them from the divine grace.

So, those who are determined, remove from their menu all animal products (meat, milk, cheese and eggs) and alcoholic beverages.

Everything culminates with the confession in the front of the priest, and Oblation with the Body and Blood of Christ (bread and wine)

Period of the Fast, at the end of November, on November 30, is that of St. Andrew, the Apostle venerated as an apostle by Romanians, who came here by drawing lots, to preach Gospel in the Scythia and Thrace, the nowadays Dobrogea, as the historian Eusebius of Caesarea said.

The memory of this great apostle was preserved until recently, by

the Romanians only in a few local stories.

They talk about his cave in Dobrogea which is still preserved, and about all the places where he used to preach.

Today, St. Andrew is celebrated in all churches, through the holly ceremonies.

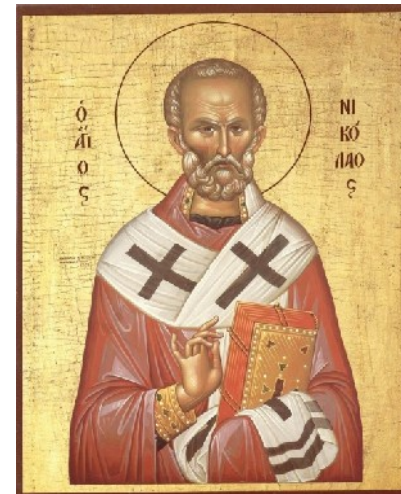
Romanians praise him by naming their children with His name, and build churches in His honour, starring him as a protector.

He is even celebrated in the media and is dedicated some television special broadcasts.

As being considered the patron saint of the wolves in some popular icons is represented by having the head of a wolf.

It is said that during Saint Andrew's night as the night of ghosts, of which people are defending themselves by greasing doors and windows with garlic, or eating garlic.

It is said that in the Saint's Andrew night, ghosts are fighting on the borders and crossroads of the land and they can attack people too.

Then, on December 6 is saint cherished out of live: St. Nicholas of Myra, who shone through charity, wisdom, spreading right faith and defending the church from teaching of heretical Arius.

Romanians give presents to their children in the morning of St. Nicholas' day, in the remembrance of this holy saint.

It is said about St. Nicholas that he is guarding the Sun, which tired of walking on the same way and degusted

of what he sees, he wants to run away.

Others say that he was a carrier, sailor or fisherman, and has a holy gift to protect all those who are travelling on water. He is considered the protector of the poor and giver of good fortune to poor girls to marry.

It is also said that he brings the snow, and if it's snowing on his day it will be a tough winter.

Ignatius is a Christian tradition the feast of St. Ignatius (December 20). In Romanian's traditions, this day has remained through the ritual of pig slaughter, without sacred connotation today, although this is seen as a substitution of human sacrifices.

This sacrifice is done to prepare traditional products for the holidays that follow. Pig is fattened whole year and after it is stabbed, wretched, then washed with corn flour and covered with a blanket. In some places, people cut the front of pig's forehead in a shape of a cross.

Children climb on the back of the pig to be lucky all the year. Then the bowels are removed and the meat is cut and the traditional products are prepared (sausages, black pudding, stew, etc.). On the same day it is done the customary „charity pig” with the neighbours and the family.

The Christmas Eve (December 24), known as a strict fast day is also important. In the past, women used to eat only in the evening dried plums or cooked fruits.

On these days, groups of children go from house to house to sing carols. In the past they used to go carolling on the Christmas Eve. This custom is also called Santa Eve, or Good morning, or Carolled, or Good morning at Santa Eve.

In some places (Oltenia, Transylvania) the carol singers were called „pitareii” and led by a head (clerk). The rite was that when they entered the house they had to dig up the fire from the hearth. As gifts they received

pretzels, twists, cakes, apples, nuts. But the most famous custom on the Christmas Eve is going with the icon.

Now the habit lasts several days during this period and is no longer practiced by the church choir boys but the priest accompanied by the teacher. They carol from a house to another, sprinkling with holy water the house and the people in it, singing Nativity Troparion” Thy Nativity Christ our God, the rise of knowledge of the world. That into it are they who have served the stars and from the star have learned to worship Thee, the Sun of Righteousness, to know Thee, the Sunrise from high, Lord, Glory to Thee!”

Christmas, the Nativity celebration is the day of a great joy and blessing for Christians. It is celebrated on December 25 since the IVth century (until then it was celebrated on January 6 along with Baptism, named the Epiphany or Theophany.) in the current Romanian calendar, this celebration has a Christian character, being celebrated in the churches by attending holy services.

As in the case of Easter, the Nativity is celebrated over three days. The first day of Christmas (December 25) is a call to meditation of the Incarnation of the Son, as a man in the world, the Cave of Bethlehem, the adoration of the Mags, the worship of shepherds and communion and peace of all.

The silence and the unique atmosphere of celebration is especially felt in the family. The second day of Christmas (December 26) is dedicated to Ever Virgin Mary, who was chosen of all women in the world in all times and all places, by the heavenly Father to birth his Son. This day is for visiting relatives and friends.

On the third day of Christmas (December 27) is commemorated St. Stephen, the first martyr of Christianity.

The most commonly practice is carolling. This is practice on

Christmas Eve evening until Christmas morning. But there are places where carolling lasts for two or all three days of holidays. In other parts of Wallachia, Moldavia and East of Transylvania is carolling on the New Year as well. Divided into religious carols and social carols, Romanian carols are creating a magical atmosphere in a legendary night charged with emotion and joy. Carols are for children or for groups.

The waits are the transmitters of a message for the host. They proclaim the Birth of the Infant Jesus, and wish to have an effect

on the hosts, and bring wealth, prosperity in the new year, to change them in better, more faithful and happier persons.

For carolling there are some types of bands. The first is composed of young unmarried, the second of mature Christians (up to 40 years) and the third consists of members of a family. The last one heralds Birth only to relatives and friends.

In the front of the band is a leader (clerk, major, chief). He fulfils the role of treasurer. They all are wearing the traditional costume, adding hats, caps. sometimes they are carrying a bag, bells or other musical instruments, in some areas a red or tricolour ribbon on their chests. Rehearsals are done from the beginning of the Fast to St. Nicholas, or even a few days before Christmas.

The tradition was that the band had to choose a host which can organize the Christmas party, a rich man in the village.

Now they receive from the host money as a gift.

Today, we can speak about a generally Christian character of Christmas carols. Waits symbolizes the angels that sang above the manger of Bethlehem, honouring the birth of Baby Jesus. Besides, this awesome new which is the heart of the most contemporary Christmas carols, religious carols talk about the Lord's Passion, about saints, about Virgin Mary, about old Santa, etc.

On the Christmas days to St. Basil, or even up to Epiphany, the children walk with the Star. Called stellar, philanderer or carol, they walk in small bands with a star made from an old mesh, six, eight, or twelve triangular horns, wrapped in coloured paper. In the centre it has the Nativity icon. The core of their singing is about searching and finding the Baby Jesus by wise men and Magus. But the song also contains a part of the Nativity Troparion and a greeting for the host.

Sometimes, they act a theatre scene of Nativity Drama (Herods, Bethlehem), finding a place to give birth to Jesus, by Joseph and Mary, shepherds, Magus, King Herod killing the babies.

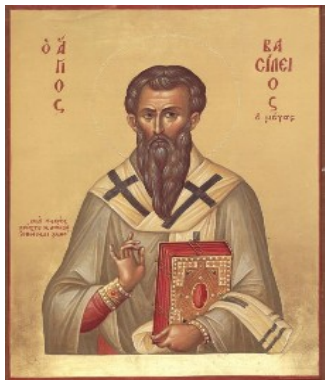
Another custom, found throughout the country is decorating the Christmas tree with toys, lights, globes and tinsel. This custom is recent (met in Romania at the end of the XIX century, only to Germans who lived in big cities), taken from the West of Europe and not a part of old Romanian traditions. Romanians had the custom of decorating a tree, a green branch, only at the wedding or funerals of young unmarried people.

Christmas is above all an occasion to give presents. Although the communists have tried to replace the traditional Santa Claus with other characters. Santa Claus is coming every year with the full bag of gifts, giving them to the children on Christmas Eve. When he cannot come personally, he leaves gifts under the Christmas tree, where children and adults find them on Christmas morning.

Christmas is a celebration of family, when they gather children, parents and grandchildren at the table. They all attend the church services, receive the carols or are parts of the bands themselves. Christmas is considered a peace celebration, when any conflict has to stop.

New Year is a more social celebration than a religious one. It marks the transition into the new civil year (new church year begins on September 1), being the feast day of St. Basil the Great, the first Bishop philanthropist.

New Year's Eve is celebrated in churches at midnight, with the prayer to bless the new year, and the holy service „Te Deum”. Romanians adopted the new calendar (the state in 1919, the church in 1924).

The Orthodox minorities (Serbs, Ukrainians) have remained loyal to the Julian calendar (14 days after the Gregorian). They adhere strictly enough to the holidays on the church calendar and its prohibitions (holidays, fasting, holding weddings during certain

periods.) New Year is marked in the Romanian community, by greeting the little plow, or playing games with the mimic characters, animal masks, or peasants.

There are customs that still survived. At Christmas and New Year it is a custom to send and receive written congratulations with the best wishes for the holidays, recently even by e-mail.

The transition to next year is celebrated in the family or with friends, in their houses or in any cottage, or organized by any administrative authority. Romanians spend this night with dancing, good food and drink. At midnight, at the turn of the year, they drink a glass of champagne, lit fireworks, or crack not the whip as it once was the custom, but crackers.

The most common habits are mimic games, dominated by masks of animals: goat, bear, deer, horse, etc. The goat –type games have as a central arsenal a noisy mouth, made of wood and played by a boy. All the characters are covered with carpets and dancing various dances. The goat is in the middle and the other animals around it, dancing in the rhythm of a whistle. The bear is dancing by the rhythm of drums and whistles.

A general custom practiced by the Romanians on the occasion of New Year is the Little Plow, with deep roots in the Romanian spirituality, having the hard working topic. The plow is decorated with colored paper, ribbons, napkins, flowers, perhaps a tree. Now, is more a symbolic presence in official greetings made by children or teenagers in the New

Year's Eve or in the New Year morning. As a reward the carol singers, were given twists, fruits, money, sausages.

Nowadays, little plow is often used for greeting authorities and widely publicized as most of the winter habits.

On the New Year's morning , children go with a wishes bouquet, named Sorcova. In the past St. Andrew put in water branches of apple, pear or cherry for blossoming . Today they are replaced with flowers made of colored paper, decorated with tinsel.

Of those mentioned so far, we have realized that New Year has the fewest Christian traditions in it's celebration, but is the night when in the Romanian monasteries keep holy services. The next day, St. Basil , Christians read prayers which keep them away from devils, and give them the blessing for the new year .

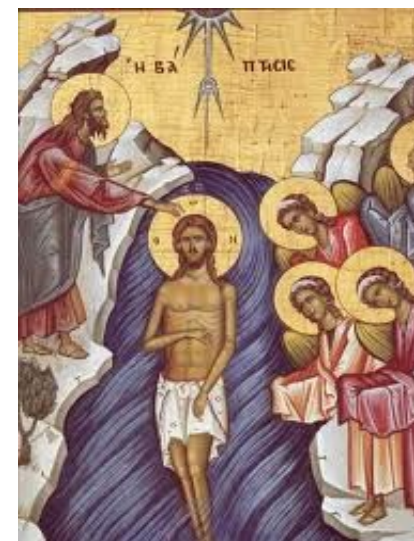
Epiphany, is one of the greatest Christian feasts. The Baptism of the Lord in the Jordan, by St. John , the Baptist.

In the first three Christian centuries, the Nativity and the Baptism of the Lord were celebrated together, in 6th of the January. It is a great celebration for Romanians, because on this day the three of the Holy Trinity showed themselves and the holy water is sanctified.

A few days before Epiphany, the priest walks with the Cross, singing the Troparion in every house, and sprinkling with holy water people and places. The Epiphany Eve is a day with a strict fast (dried plums, boiled wheat, apples, etc.,).

Across the country, hard water is sanctified, with which objects are sanctified as well. The homes, people, animals, birds are sprinkled with holy water .

In the villages near Danube it is a custom that after the consecration

of water, the priest is throwing a cross in the river (or three crosses mostly). The boys dive in and swim until they find the cross. In several places in the country, on the Epiphany every river or stream that passes through the village is sanctified. Nine days after Epiphany, women don't have the right to wash clothes. Girls take a flower from the cross that adorn the Epiphany and think if they put it under their pillows, they will dream about the future husband.

The next day is the feast of St. John the Baptist, which ends the winter holidays. This is the celebration of „ the greatest man born of a woman „ who baptized the Son of God. It is one of three holidays during the year dedicated to St. John (the other two are Nativity of St. John the Baptist, and Beheading of St. John the Baptist.)

Through their pomp and diversity , the winter holidays are the largest and most spectacular of the popular culture today. These characteristics have done so much to be exploited in folk festivals and performances that they became traditions. We can mention the festivals in Sighet and Suceava and many other festivals are held one after other the richest in meaning, in the capitals of the counties which have reached more than 20 editions.

This is the longest period of the year when the celebrations are held chain, the richest meaning and Christian events, one that links Romanians with traditions and the native land.

Romanian students of the Varias General Secondary School

BIBLIOGRAPHY:

1. I. Nicolau „Romanian holidays guide”, Humanitas, Bucharest 1998,
2. M. Pop „Romanian traditional customs”, Minevra, Bucharest, 1976
3. M. Bratulscu „Romanian Carol”, Minevra, Bucharest, 1981

Rumunija

Rumunijos žiemos šventės

Rumunijos žiemos šventės prasideda nuo Gavėnios (lapkričio 15 d.) ir tęsiasi iki Šv. Jono šventės (sausio 7 d.).

Tai laikotarpis, turtingas tradicijų, kurios skiriasi priklausomai nuo regiono, kuriame yra švenčiamos šventės. Svarbiausios šventės – Kalėdų išvakarės (Kūčios), Kalėdos, Naujieji metai, Trijų karalių ir Šv. Jono dienos.

Gavėnia mums primena Senojo Testamento laikotarpį, kai žmonės laukė ateinančio Mesijo. Tomis dienomis žmonės laukia Mesijo gimimo, tad tai yra šviesus ir džiaugsmingas laikotarpis, kai kiekvieną šeštadienį, sekmadienį ir per kitas svarbias šventes yra atsisakoma mėsos.

Rumunų bendruomenė ruošiasi Kalėdoms valydamą savo sielą ir kūną nuo nuodėmių. Stačiatikiai stengiasi būti geresni, atidesni savo poreikiams, daugiau melstis ir atsisakyti norų, kurie gali atstumti juos nuo Dievo malonės. Taigi tiems, kurie yra apsisprendę pasninkauti, reikia atsisakyti visų gyvulinės kilmės produktų (mėsos, pieno, sūrio, kiaušinių...) ir alkoholinių gėrimų.

Šventę vainikuoja išpažintis ir Kristaus Kūno bei Kraujo priėmimas (Šv. Komunija).

Gavėnios laikotarpiu, lapkričio 30 dieną, švenčiama Šv. Andriaus, rumunų apaštalo, diena. Jis, kaip istorikas Euzebiušas iš Cezarės yra sakęs, atvyko skelbti Evangeliją Skitijos ir Trakijos žemėms. Atminimas apie šį didįjį apaštalą išliko vietinių rumunų pasakose. Sakoma, kad yra išlikęs urvas Dobrogea vietovėje ir daugybė kitų vietų, kuriose šis apaštalas sakė pamokslus žmonėms.

Šiandien Šv. Andriaus diena yra švenčiama visose bažnyčiose.

Rumunai pagerbia jį savo vaikus pavadindami Andriaus vardu ir statydami bažnyčias jo garbei. Šv. Andrius yra dažnai minimas žiniasklaidoje ir jam yra skirta net pora specialių televizijos laidų.

Šis apaštalas dar yra laikomas vilkų globėju ir kai kuriose populiariose ikonose yra vaizduojamas su vilko galva. Sakoma, kad

Šventojo Andriaus naktis – vaiduoklių naktis, nuo jų žmonės ginasi valgydami česnaką ar juo tepdami duris ir langus. Manoma, kad Šventojo Andriaus naktį vaiduokliai kovoja žemės pasienyje ir gali užpulti žmones.

Gruodžio 6 dieną yra pagerbiamas šventasis Nikolajus iš Myros. Jis spindi meile, išmintimi, platina tikėjimo tiesas ir gina bažnyčią nuo eretiškų Arijaus mokymų. Šv. Nikolajaus dienos rytą rumunai dalija dovanas savo vaikams šventojo atminimui. Žmonės sako, kad šventasis Nikolajus buvo vežėjas, jūrininkas ar žvejys, tad dovana įteikiama siekiant apsaugoti visus tuos, kurie keliauja. Jis dar yra laikomas neturtingųjų gynėju ir laimės prastoms merginoms tuokiantis davėju. Apaštalas yra sakęs, kad atneša sniegą, tad jei jo dieną sninga – bus sunki žiema.

Šv. Ignoto šventė švenčiama gruodžio 20 dieną. Rumunų tradicijose ši diena išliko kaip kiaulių skerdimo ritualo diena. Šis ritualas padeda paruošti tradicinius valgius visoms švenčių dienoms. Kiaulės yra penimos visus metus, po to nuduriamos, nuplaunamos kukurūzų miltais ir padengiamos džiūvėsėliais. Kai kuriose vietose žmonės kiaulės kaktoje išpjausto kryžiaus ženklą. Tikima, kad vaikai, lipantys ant kiaulių, bus laimingi ištisus metus. Vėliau viduriai yra pašalinami ir mėsa išpjaustoma tradiciniais gaminiams gaminti (dešroms, juodam pudingui, troškiniui ir pan.). Tą pačią dieną ruošiama įprasta „labdaros kiaulė“ kaimynams ir šeimos nariams.

Gruodžio 24 dieną, Kūčių vakarą, griežtai draudžiama valgyti. Anksčiau moterys tik vakare valgydavo džiovintų slyvų arba virtų vaisių.

Tomis dienomis vaikų grupės vaikšto iš vieno namų į kitus giedodami giesmes. Anksčiau jie eidavo giedoti tik Kūčių vakarą.

Kai kuriose vietose (Oltenijoje, Transilvanijoje) giesmių giedotojai buvo vadinami „pitareii“ ir jiems vadovavo vadovas (sekretorius). Kai jie atvykdavo į namus, pirmiausia turėdavo paimti ugnies iš židinio. Po giedojimų ir palinkėjimų jie gaudavo dovanų: riestainių, pyragų, obuolių, riešutų.

Dabar paprotis giedoti kaimynams trunka keletą dienų. Giedotojai vaikščiodami iš vieno namų į kitus, šventina namus bei žmones giedodami Kalėdų tropariumą „Jėzau Kristau, mūsų Tėve, šio pasaulio žinių šaltini!“

Kalėdos – diena, kupina didelio džiaugsmo ir palaimos tikintiems.

Ji švenčiama gruodžio 25 dieną nuo IV a. (iki tol ji buvo švenčiama sausio 6 d. kartu su baptistais ir buvo vadinta Kristaus Apsireiškimu arba „Theophany“). Dabartiniame Rumunijos kalendoriuje ši šventė yra krikščioniško pobūdžio ir švenčiama bažnyčioje.

Kalėdos švenčiamos tris dienas. Pirmąją Kalėdų dieną (gruodžio 25 d.) yra kviečiama garbinti Ganytoją. Tyla bei ypatinga šventės atmosfera ypač jaučiama šeimoje.

Antroji Kalėdų diena (gruodžio 26 d.) yra skirta Šventajai Mergelei Marijai, kuri buvo Danguos Tėvo išrinkta iš visų moterų visų laikų ir visų vietų tam, kad gimtų Jo Sūnus. Ši diena skirta aplankyti gimines ir draugus.

Trečiąją Kalėdų dieną (gruodžio 27 d.) minima Šv. Stepono – pirmojo krikščionio kankinio – diena. Dažniausiai šią dieną giedama.

Giedama nuo Kūčių vakaro iki Kalėdų ryto. Tačiau yra vietų, kur giedojimas trunka dvi ar tris poilsio dienas. Kitose Valakijos, Moldavijos ir Rytų Transilvanijos vietose giedama ir per Naujuosius metus. Lyginant religines ir socialines giesmes, rumuniškos giesmės legendinei nakčiai suteikia magiškos atmosferos, daug emocijų ir džiaugsmo. Giesmės yra skirtos vaikams arba grupėms. Giedotojai yra tarsi siųstuvai ir pranešėjai. Jie praneša apie kūdikio Jėzaus gimimą ir nori palaiminti gyventojus bei jų turtą, kad Naujieji metai juos padarytų geresnius, ištikimus ir laimingus.

Yra keletas giedančiųjų grupių. Pirmąją grupę sudaro jauni ir nevedę, antrąją – brandūs krikščionys (iki 40 metų) ir trečiąją – šeimos nariai. Paskutinės grupės nariai skelbia Jėzaus gimimą tik savo giminaičiams ir draugams.

Visose grupėse yra lyderis (pagrindinis, viršininkas). Jis atlieka išdininko vaidmenį. Visi giedotojai dėvi tradicinius kostiumus, skrybėles, kepures. Kartais jie nešiojasi maišelį, įvairius muzikos instrumentus. Repetacijos vyksta Šv. Nikolajaus dieną arba prieš kelias dienas iki Kalėdų.

Šiandien apie religines Kalėdų giesmes galime kalbėti tik apskritai. Laukimą simbolizuoja angelai, kurie giedoja virš Betliejaus ėdžių, pagerbdami kūdikėlio Jėzaus gimimą. Be to, religinės giesmės kalba apie Viešpaties kančią, apie šventuosius, apie Mergele Mariją, apie seną Kalėdų Senelį.

Nuo Kalėdų iki Šv. Vasilijaus dienos ar net iki Trijų karalių vaikai

visur nešiojasi žvaigždę. Pasivadinę žvaigždėmis, donžuanais ar giesmininkais, jie vaikščioja mažomis grupėmis su žvaigždėmis, pagamintomis iš senų tinklų, šešių, aštuonių ar dvylikos trikampio ragų, suvyniotų į spalvotą popierių. Centre pavaizduota Kalėdų piktograma. Savo dainavimu jie skelbia naujieną apie Didžiojo išminčiaus paiešką ir kūdikio Jėzaus radimą. Giedama ir apie Kristaus gimimą.

Kartais giedoriai organizuoja Kalėdų dramas (Erodas, Betliejus), pasakodami apie Jėzaus gimimo vietą, Juozapą ir Mariją, ganytojus, karaliaus Erodo nužudytus kūdikius.

Kitas paprotys, paplitęs visoje šalyje, yra eglutės dekoravimas žaislais, lemputėmis, gaubliais ir blizgučiais. Šis paprotys atkeliavo neseniai (eglutės XIX a. pabaigoje pradėjo puošti vokiečiai, gyvenę didžiuosiuose Rumunijos miestuose). Šis paprotys nėra sena Rumunijos tradicija. Tik jauni ir nesusituokę rumunai galėjo puošti medžius – egles.

Visų pirma Kalėdos yra proga dalinti dovanas. Nors komunistai bandė pakeisti tradicinį Kalėdų Senelį kitais veikėjais, bet jiems tai nepavyko. Kiekvienais metais Kalėdų Senelis ateina su maišu dovanų ir Kalėdų išvakarėse jas išdalija vaikams. Jei Kalėdų Senelis negali atvykti asmeniškai, jis palieka dovanas po eglute, o vaikai ir suaugusieji jas randa Kalėdų rytą.

Kalėdos yra šeimos šventė, kai visi nariai susirenka prie stalo. Kalėdos yra taikos šventė, kai bet koks konfliktas turi būti nutrauktas.

Naujieji metai yra labiau socialinė nei religinė šventė. Ji žymi perėjimą į naujus kalendorinius metus (nauji bažnyčios metai prasideda rugsėjo 1 d.). Tai yra Šv. Vasilijaus Didžiojo, pirmojo vyskupo filantropo, šventė.

Naujųjų metų išvakarės bažnyčiose susirenkama į vidurnakčio maldą, siekiant palaiminti ateinančius metus.

Rumunai neseniai priėmė naująjį kalendorių: valstybė 1919 m., o bažnyčia – 1924 m.). Rumunijos stačiatikiai (serbai, ukrainiečiai) liko ištikimi Julijaus kalendoriui (14 dienų po Grigaliaus). Jie pakankamai griežtai laikosi bažnyčios kalendorinių švenčių ir draudimų (švenčių, pasninko, ūkio, vestuvių).

Per Kalėdas ir Naujuosius metus yra paprotys siųsti ir gauti ranka

rašytus sveikinimus su geriausiais linkėjimais. Neseniai tai pradėta daryti ir elektroniniu paštu.

Perėjimas į kitus metus yra švenčiamas šeimoje arba su draugais, bendradarbiais savo namuose ar bet kuriame kotedže. Rumunai šią naktį švenčia su šokiais, geru maistu ir gėrimais. Vidurnaktį, metams baigiantis, jie išgeria taurę šampano, leidžia į dangų fejerverkus.

Vienas populiariausių papročių yra persirengimo žaidimai su gyvūnų kaukėmis. Dažniausiai pasirenkamos ožkų, lokių, elnių bei arklių kaukės. Ožkų kaukės yra labai triukšmingos: jos yra medinės, turi „triukšmingą“ burną. Šis vaidmuo dažniausiai atitenka berniukui. Visi personažai yra prisidengę kilimais ir šoka įvairius šokius. Ožka yra viduryje, kiti gyvūnai sukasi aplink ją, visi šoka būgnų ir švilpukų ritmu.

Populiariausias Naujųjų metų simbolis – Mažasis plūgas. Jis kilęs iš giliai įsišaknijusio rumunų darbštumo. Plūgą puošia spalvoto popieriaus skiautės, juostelės, gėlės. Tai tarsi savotiškas kalėdojimas. Dabar vaikai ir jaunimas Naujųjų metų naktį ar jų išvakarėse vaikšto po namus ir sveikina žmones. Kaip „atlyginimą“ kalėdotojai gauna vaisių, pyragų, pinigų.

Naujųjų metų rytą vaikai eina su norų puokšte, vadinama „sorcova“. Praeityje šv. Andrius įdėdavo į vandenį obelų, kriaušių ar vyšnių šakų, kad jos ilgiau žydėtų. Šiandien šios šakelės yra pakeistos gėlėmis, padarytomis iš spalvoto popieriaus ir papuoštomis blizgučiais.

Kaip matome, Naujieji metai nėra labai krikščioniška šventė, tačiau tai naktis, kai bažnyčiose laikomos šv. Mišios. Kitą dieną krikščionys skaito maldas, kurios saugo juos nuo velnių ir atneša palaiminimą visiems metams.

Krikštas yra viena didžiausių krikščionių švenčių.

Per pirmuosius tris krikščionių šimtmečius, Kalėdos ir Viešpaties Krikštas buvo švenčiami kartu – sausio 6 dieną. Anot rumunų, tai puiki šventė, nes šią dieną pasirodė Švenčiausioji Trejybė ir buvo pašventintas vanduo.

Likus kelioms dienoms iki Trijų karalių, kunigas su kryžiumi rankose eina į kiekvienus namus giedodamas tropariumą bei šlakstydamas šventu vandeniu žmones ir namus. Visoje šalyje šventintu vandeniu yra šventinami namai, žmonės, gyvuliai, paukščiai...

Kaimuose, arti Dunojaus, po vandens šventinimo apeigų kunigas meta į upę kryžių (daugiausiai tris kryžius). Berniukų būrys paneria ir ieško kryžių. Keliose šalies vietovėse kiekvienas upelis, kuris teka per kaimą, yra šventinamas. Likus devynioms dienoms iki Trijų karalių, moterys neturi teisės skalbti drabužių.

Merginos pasiima į namus gėlių nuo kryžiaus ir mano, kad susapnuos būsimą vyrą, jeigu jas padės po pagalve.

Kitą dieną yra švenčiama Šv. Jono Krikštytojo šventė, kuri ir užbaigia žiemos šventes. Tai „didžiausio vyro, gimusio iš moters“ šventė. Šv. Jonas pakrikštijo Dievo Sūnų. Tai yra viena iš trijų švenčių per metus, skirta Joninėms (kitos dvi yra Šv. Jono Krikštytojo Kalėdos ir Šv. Jono Krikštytojo galvos nukirtimas).

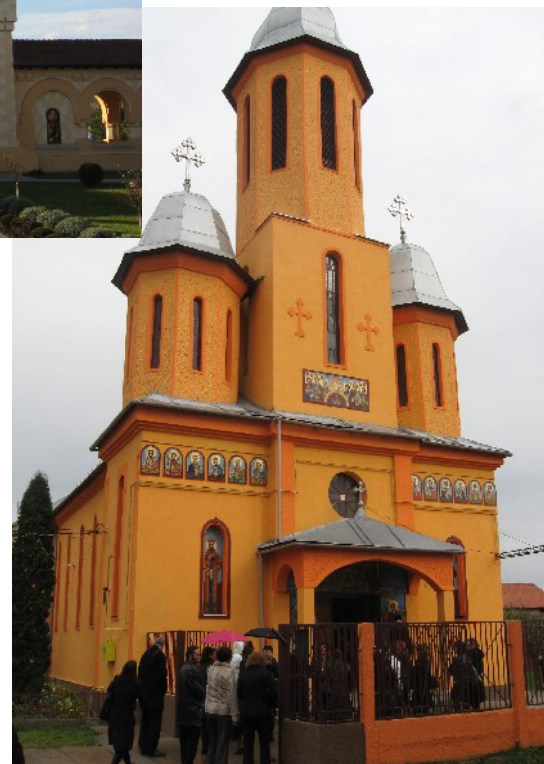
Žiemos šventės savo puošnumu ir įvairove yra didžiausia, didingiausia bei populiariausia šiandienos šventė. Jos yra išreiškiamos folkloro festivaliuose ir spektakliuose, tad jos tapo tradicija.

Tai ilgiausias metų laikotarpis, kai šventės yra valdomos turtingiausių prasmių bei krikščioniškų renginių. Visa tai parodo, kaip rumunai yra susiję su tradicijomis ir gimtąja žeme.

Rumunų studentai iš Varias mokyklos

Bibliografija:

1. I. Nicolau „Romanian holidays guide”, Humanitas, Bucharest 1998,
2. M. Pop „Romanian traditional customs”, Minevra, Bucharest, 1976
3. M. Bratulscu „Romanian Carol”, Minevra, Bucharest, 1981

Bulgaria

Bulgarian Winter Festivals

Nikulden

Saint Nikolas' s Day

(Saint Nikolas the Wonderworker)

December 6

The day is dedicated to the saint, the patron of water, who protects the people. Saint Nicholas reigns over the seas, the rivers, the lakes and the whole underwater world – fishes, storm-demons, mermaids and nymphs. In folk legends he is a white-bearded old man who helps sailors in trouble.

A legend tells how Saint Nicholas saved a ship from sinking by stopping the hole with a live carp. That is why on the table that day the carp is the traditional offering, in addition to the dishes without meat – sarmi, peppers and legumen.

The table is not cleared the whole day and the woman of the house keeps the bone from the head of the carp, “the cross” as an amulet against bad luck and diseases.

Saint Nikolas is believed to help all the sailors and fishermen.

He was born during the third century in Patara, a village in what is now Turkey. Nicholas became known throughout the land for his generosity to those in need, his love for children, and his concern for sailors and ships. His icon decorates the lighthouse at the entrance to Varna Docks and his church in Varna City. Not only is he the patron of sailors and

voyagers, he is known as the friend and protector of all in trouble or need. Saint Nicholas is also the patron and protector of children.

The traditional Nikulden meal in each household is based upon a fish dish - “ribnik” - a carp in dough - is traditional for the holiday. Carp is regarded as Nikolas' servant. There are also two special loaves of bread. The food is blessed at church or at home before being served. After wafting incense over the food, the host raises the bread high, and breaks it in half. One half he keeps, the other is left on the table.

It is on Saint Nikolas' Day that the table is open to all guests and is not cleared before the day is over. On this holiday - relatives, sponsors and neighbours are invited and a big table is sanctified; the feast day ending up in songs and fun.

Bankers and salesmen also honour him as their protector.

There are different kinds of bread prepared in honour of the saints: bogovitsa, svetets (saint), kravaj (ring-shaped bun), paraklis (chapel) and nikul bread. Roasted carp fish and ribnik (fish meal) are served as an offering (kurban). The whole carp fish stuffed with rice and grits, with walnuts and raisins is roasted and after censing it is broken up and served. The ribnik is also made of carp fish which is folded into dough and then baked after it is flatten down and oiled. Different patterns can be made on top of it, dough balls and sticks representing the spine, the tail and the eyes of the carp fish can also be stuck on it.

Church Holiday: the memory of Saint Nicola Mirlikliiski Chudotvirets, also called Nicolaj Ugodnik. He was proclaimed the bishop of town Mir during the time of Emperor Constantine the Great. He dies in 342. As a spiritual father of Mir he bestowed strength and life

to the ill and low-spirited. He is renowned for his miracles in saving the sailors and the ships from the sea storm. That is the reason why this day is considered the end of the autumn and winter fishing period. The caught fish is offered as a sacrifice to the saint. At this day all the ships in the open sea stop their voyage to honour the patriot saint.

Ritual Table: ritual breads, fish and meatless meals.

Christmas in Bulgaria

In Bulgaria there is a common belief that the whole next year is correlated with Christmas Eve; the forthcoming year will be as good as this special evening. Therefore the whole family becomes involved in performing the rituals.

For Orthodox Christians, Christmas comes after 40 days and nights of fasting. The forty-day Advent, started on November 15, finishes on this day. Folk beliefs hold it that the Mother of Jesus began her labors on St. Ignatius' Day and gave birth to God's son on Christmas Eve, but that she told of it only on the next day. Throughout the fasting period, Orthodox Bulgarians will avoid alcohol and animal products. Even the festive dinner on the eve of Christmas is vegetarian and includes no meat, cheese, milk, eggs or animal oils.

According to an old Bulgarian custom, on Christmas Eve there should be more than seven (always an odd number) lenten meals, with each dish symbolizing the household's hopes for luck, health and happiness during the forthcoming year. The most common dishes on the Christmas Eve dinner table are the round loaf, cabbage or vine leaves stuffed with

rice, beans in a pot, stuffed peppers, pickles, pumpkin pie, banitsa, boiled wheat, stewed dried fruit (oshav), garlic, onion, honey, dried fruit, walnuts, apples, wine and traditional Bulgarian brandy - rakia. Once the table is laid and the house is being incensed the feast may begin, along with numerous predictions for the year to come.

In the round loaf bread there is a hidden coin, part of an important Christmas ritual. The eldest member of the family takes three pieces of bread and sets them aside - one piece for the Christ-child, one for Mary and one for the household. He then breaks up the bread and gives a piece to everyone at the table. The person who finds the coin in his piece is expected to have good fortune in the next year. In some parts of the country, unmarried girls take their first piece of bread from the Christmas Eve meal and place it under their pillows, believing that they will then dream of their intended husband during the night.

Another spell for prosperity is made by the Yule log (badnyak) - especially picked timber - being put into the fire and left to burn throughout the night on Christmas Eve. It is believed that this will bring luck and make people's hopes a reality.

When the meal is over the table is not cleared until the following morning. The reasons for this tradition vary; some say it is to insure that there will be plenty of food in the coming year, whilst others leave the food out for departed family members whose spirits may return, or for Joseph and Mary in case they stop at their home on their way to Bethlehem.

At the Christmas Eve table, fortunes are told. To predict what the year is going to be, everyone cracks a walnut. If it is good and delicious, the year is going to be lucky, if the walnut is empty, you can expect a bad

year. Predictions are also made for the weather in each month of the New Year, the expected crops, each family member's health, and for the coming marriages of the girls. Christmas Eve requires much time and efforts from each family member. The women-folk arise very early in the morning and are busily preparing the festive meals during the whole day.

At midnight on Christmas, the koledari (carollers) start their round. Only boys participate as major figures in the ritual known as Koleduvane. Its purpose is to wish health, good luck and fertility to the heads of households, to their houses, livestock, land, etc. The koledari, as those participating in the ritual are called, are divided into two age groups. Each group may consist of 10 or more koledari who divide the homes of their village or neighbourhood among themselves to be sure each will be blessed.

Today, Christmas is still a very special family holiday in modern Bulgaria. In the cities, the koledari tradition is not followed as strictly as in the villages. However, city dwellers should not be surprised if kids (survakarcheta) knock on the door after midnight on Christmas to sing a song, wishing happiness, love, health and wealth during the coming year.

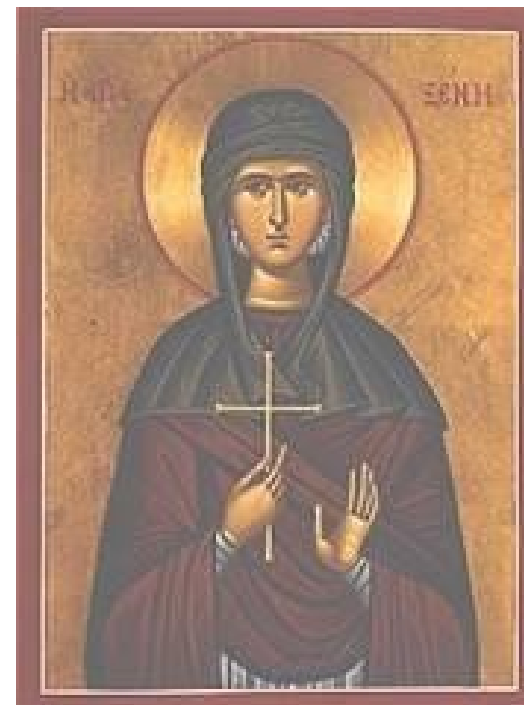
December 26 is celebrated as the second day of Christmas in Bulgaria. It is officially a non-working day. It is a day to pay tribute to Jesus' mother Virgin Mary. Bulgarians believe that Virgin Mary will bring their prayers to Jesus, as she is His closest person.

At midnight on Christmas Eve carollers start their rounds, visiting all the houses in the village. Carol-singers, known as 'koledari' (boys aged 8 to 12 or non-married men), dress in traditional costumes and sing songs for wealth and health for the hosts and the household, for which they are rewarded with money and foods, later given to charity.

Stefanovden ***Saint Stefan's Day*** ***(Saint Stephen's Day)*** ***December 27***

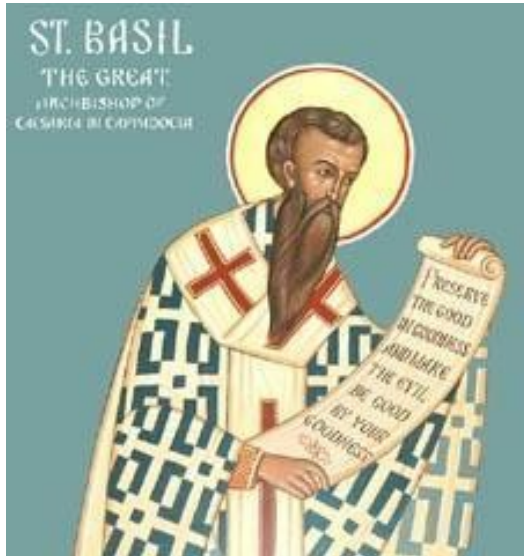
The Name day of everyone named Axenia, Oxana, Avksenti Stefan (*the name Stefan means 'crown'*), Stefanka, Stoil, Stoyo, Stoyka, Stoycho, Stoimen, Stoichko, Stancho, Stanka, Stoyan, Stoyanka, Tanyo, Tanya, Tsonko, Tsonka, Tsanko, Tsanka, Stanimir, Stanimira, Stamen, Zapryan, Zapryana, Ventsislav, Ventsislava (also December 30th).

This is the third day of Christmas and the last of the year for which people say that "encloses the circle". Families gather on the table with meat meals on it, sing songs and have fun. In some parts of Bulgaria the young families visit their first witnesses, godfathers and parents. In other places the holidays of the mice start at that day and continue until Krustovden. The restrictions that are specific for the holiday Mrasnite dni (the Dirty days) are strongly observed. **Church Holiday:** The memory of Saint Stefan is honoured. Saint Stefan is the first Christian martyr and the first archdeacon in the Jerusalem church. **Ritual Table:** pork and sauerkraut stew, intestines or meat pastry.

Vassilyovden - Vassilevden ***(Saint Vasilij or Saint Basil, the Great) - January 1***

On New Year's Day, which is called Surva (Switch-day), everybody procures a little switch of cornel wood (sourvachka) and taps with it every

one he meets, at the same time wishing him a happy new year; this practice is not of Slavonic origin.

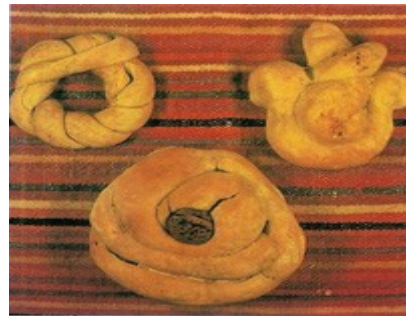
On January 1, along with arrival of the New Year, many Bulgarians celebrate the day of Saint Vassil. People named Vassil and Vesselin for the males and Vassilka, Vasilena or Vesselina for the females celebrate their name day on this day, honouring a Saint, who lived in the 3rd century in the land, currently known as Asia Minor. Vassil is recognized as

the Saint who imposed the idea of compassion and accomplishment of good deeds as an expression of the divine laws.

On the Day of Vassil, Bulgarians put inside each slice of the banitsa small cornel tree branches with different number of buds on them, as a lucky sign for the people sharing the meal. The branches are said to bring good fortune, health, success or happy occasions.

Bulgarians celebrate the first day of the New Year by a large number of traditional rituals. The most popular among them is the "sourvakane" - tapping the back of each member of the family by means of a specially decorated cornel-tree twig called "sourvaknitsa" - for health and good luck. In mythology the cornel-tree stands for the live power of the good forces. On this day, people in masks, called "sourvakari" (also "camilari", "babougeri", "startzi" and "djamali") visit peoples' homes and give blessings for health and fertility.

The "Sourvakane" Ritual: with

beautifully decorated cornel twigs called "sourvachka".

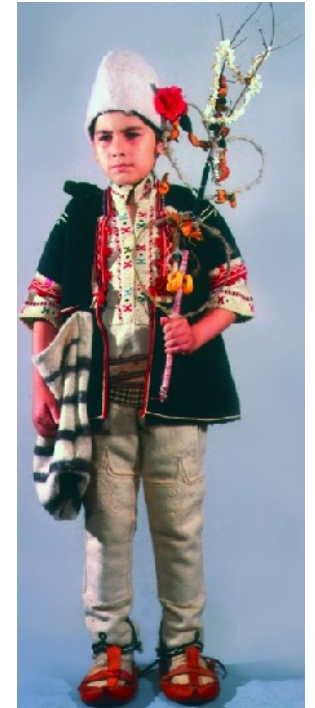
Bulgarians call the New Year's Day by all kinds of names - "Sourvaki", "Souroka", "Vassilitza" or "Sourozdru". On the eve of the feast the family gathers round the table, piled with all kinds of dishes - everything that the family had wished to have throughout the year.

The mistress of the house should smoke four grains of incense over the ploughshare and by circular motions from left to right she smokes over the whole table, so that evil spirits should fly away. Then she turns three times the pan with the large pastry (the so-called "banitsa") in which she had put the silver coin and the luck-wishing pieces (called "kusmets"), made of small pieces

of paper woven around cornel-tree buds. Each member of the family is quick to take their piece in order to see the respective prediction for luck for the year to come. Next morning, very early, the children go around from house to house and tap everybody on the back with beautifully decorated cornel twigs called "sourvachka", pronouncing the blessing.

The traditional concept and the ritual function of the New Year "sourvachka" cornel twigs has always been connected to mythological culture - the myth presents the sourva-twig as a form of the "Tree of the World", and the "sourvakari" boys as the mediators

between the different worlds that predetermine future prosperity.
Bogoyavlenie – Yordanovden

Epiphany - Saint Yordan's Day January 6

The Name day of everyone named Yordan, Yordanka (named after the holy river of Jordan), Yonko, Yonkoa, Daniel, Daniela, Bozhan, Bozhana, Bozhil, Boyan, Boyana, Bogdan, Bogdana, Bozhidar and Bozhidara (both meaning "God's gift"), Bogolyub, Bogolyuba, Boncho, Bonka, Bogomil, Bogomila (meaning "Dear to God"), Bistra.

One of the most popular Christianity feasts (Also known as Bogoyavlenie, Voditsi, Vodokrushti), celebrating the consecration of the holy cross. Yordanovden/ Epiphany is a popular feast in the traditional Bulgarian calendar. It is associated with the belief that during the night before the feast the sky opens up and whoever makes a wish at that moment it will come true.

According to the eastern orthodox calendar, the Yordanovden - Epiphany day marks the baptism of Jesus Christ by John the Baptist in the water of the Jordan River. At the very moment of baptism, the heavens opened up and the Holy Spirit descended onto Christ in the form of a dove, hence the name of the feast, Bogoyavlenie (which means appearance of the Lord). Jesus Christ dipped three times in the waters of the Jordan River and went out of it to symbolize the mystery of the death and the resurrection of the man in him: the earthly man, the descendant of Adam, dies; his sins die, and the inspired man is born and is resurrected. After his baptism, Christ set out on the road to suffering as an inspired man for the sake of faith.

The key rituals on Yordanovden - Epiphany day are related to the beliefs in the healthy power of water. On that day, during the church service, water is consecrated.

After the service, the priest throws the cross into the river and according to the traditions bachelors swim into the icy

waters to take it out and whoever takes it out is supposed to be healthy and happy. He should go around the village with the cross in his hands and everybody should give him gifts. If the cross dropped in the river freezes that means that the year is going to be very healthy and fruitful. A number of rituals with consecrated water are performed on Yordanovden - Epiphany day. Early in the morning a pure girl washes the home icon; sick people are sprinkled or bathed with water from the river where the cross was dropped, and then everyone washes their faces and hands for good health.

This celebration marks the end of the so-called Dirty days. At Saint Jordan's eve the Third (the last) Christmas supper is prepared. Only

meatless dishes are put on the table: beans, cooked cabbage or stuffed cabbage leaves; nuts; bread, which is made of both wheat and millet flour, in order to honour the millet (in some regions they use maize flour instead of

millet flour). The unburned candle from the

Second Christmas Supper is also put on the table and is lit again.

According to the folk beliefs "the sky opens" on Saint Jordan's eve. Everyone who sees that will have all his/her wishes come true. This is why people in the past didn't sleep during that night.

On this day water is sanctified after which the priest throws the cross in the river (water) and the men take it out. The one who first reaches the cross and takes it out will be healthy and happy. It is believed that if the cross freezes the year will be healthy and fertile. Sick people bathe (or sprinkle water on themselves) in that spot of the water where the cross has been thrown so that they will get cured. The rest of the people also wash their hands and faces to get "good health".

Early in the morning the young girls wash the home icon and the shroud (of Christ) in the river or in the well/fountain. This is done in order for the new crops of wheat to be white. The name of the feast - Men's water day- comes from the tradition, according to which only young unmarried men and small children under the age of 1 can take part. In some places the so called "haskane" is carried out : 5-6 men go round the houses and wash the new-born babies and the young unmarried men.

Another custom related to this holiday is Tayany - the evening before Saint Ivan's Day when the lasses put flowers around a cauldron, cover it with a cloth and they decorate it as a bride. They put the cauldron on the head of a lass and the other girls gather around her, holding hands. The taller ones stand in the front and the shorter ones are in the rear. Lined up like that they go around the springs and sing songs. People give them flour, money and etc. In some regions they put their rings in the cauldron and by the darkness of the rings material they can tell which lass will get married first.

Ivanovden (Saint John's Day) - January 7th

Saint Ivan's Day (Saint Yoan the Baptist) Wedding Season

The Name day of everyone named Ivan, Vanyo, Vanya, Yoan/Ioan, Yoanna/Ioanna, Yonko/Yonka, Yoto, Ivaylo, Ivo, Ivona, Kaloyan, Jan/Jean, and Janna (whose names all have the basic meaning of "God's blessing").

The ritual table on that day should always include the following dishes: boiled wheat, cooked beans, stewed dried fruit, banitsa (cheese pastry), baked blood sausage, baked loukanka sausage, pork ribs cooked with cabbage.

On Ivanovden, the Orthodox Church celebrates the Day of Saint John the Baptist, who baptized Jesus Christ in the Jordan River (John is Ivan in Bulgarian, hence Ivanovden – meaning the Day of John). John recognized and pointed out Jesus as the Messenger of God – therefore he was called Forerunner, since he was sent to prepare the way for the Lord Messiah.

Ivanovden is a traditional folk festival, part of the rich in festivities cycle around Christmas and New Year. Essential for that day is the ritual involving water – the ritual bathing for good health's sake performed on Yordanovden/Epiphany day, continues on the next day too. The newly-wed men are bathed by the best man at their wedding, or the bride's brother. Therefore, bathing can be seen as an element of the post-nuptial rituals, thus ending the wide range of various marital rituals. Bachelors bathe maidens on that day; as well as young man and all having their name day today are also being bathed.

The traditional concept of Saint Ivan (John) as the patron saint of "bestmanship" or "brotherhood" in general, determines the widely popular visits by the newly-wed couple to their best man's family. The newly-weds

bring along a ritual loaf of bread, some meat and wine, and a common feast table is laid. That day the men perform the so-called "Ivanovstvo" ritual – they become fellow-brothers and, as a vow, they step in the glowing embers with their right bare foot. From this day on, their wives become fellow-sisters.

In many places, on the evening before Ivanovden, “after the water is blessed”, men perform the rite of swearing brotherhood, also called “Ivanovstvo” or “Aratlichestvo”. This is a ritual involving two or three men. They step with bare right foot on glowing embers in order to be strong and to care for each other. Then the sorcerer gives them to drink three times from a vessel of red wine – a symbol of blood, which connects them forever. Tied with one red belt the men break three ritual breads to link forever three families in a holy union. Then the newly established brotherhood is strengthened with three consecutive dances – “chepnya”, performed by the women, “black pepper” – performed by the men of the three families, and “dumb horo” – danced by all. In this way the three men unite their three families and become brothers. Their wives become sisters. Traditionally on this day people celebrating their name day, the newly married and children are bathed for health and ritual bonding with the family. It is believed that the water on this day has apart from purifying also a consecration power, as this is the day of brotherhood. In some villages they bathe the sons -in-law.

Granny's Day (Old Midwife's Day)
Babin Den - January 8th.

The legend has it that the Egyptian king ordered the old women, who were maternity nurses, to kill all newborn Jewish boys. The old women did not submit to that order because they were afraid of God. That was why He gifted them with good and welfare.

Old Midwives' Day is a feast dedicated to the old midwives, the young

women giving birth to babies and to the health of those babies. The feast comprises three main rite elements: the first is the bathing of the small children (usually done by the old woman and followed by numerous blessings), the second one is the symbolic spreading of honey and butter over the children, and third one is the feast at the house of the old midwife. This is all done with the wish for health.

All young women, who have been visited by the old midwife during the past year, participate in the holiday. They bring bread, cheese pastry, roasted chicken and wine with them. They help the old lady wash her hands and give her a shirt, apron, head-cloth and socks as gifts. The holiday ends up with a ritual called “vlechugane” or bathing of the old lady. The housewives take the old midwife to the river or the well and perform the ceremonial bathing. All of them are abundantly decked with red peppers and wool. They sing songs with erotic motives and dance. No men are allowed to join that feast. On their way to the well or river the women tease the men they meet. Then they bathe the old lady and carry her back to her home.

Midwife's Day - also 21st January

Trifon Zarezan
Saint Trifon the Pruner Day
February 1st (and 14th).

The Name day of everyone named Trifon, Trifonka, Lozan. Triphon also means ‘lover of merriment and pleasure’.

Ritual table: boiled chicken, baked flat sausages, omelette, fresh bread, cheese cake.

On February 1st the Orthodox Church celebrates and honours Saint Triphon – one of the most glorified saint-healers, who lived in the 3rd century AD. The 17 year-old Triphon healed the daughter of the Roman Emperor Gordian and in doing so, gained great

glory and respect. The feast is also called "the Noseless", as a folk legend says that the Virgin Mary cursed Triphon to cut his nose because he made fun of her. On this day people elect "Tsar Triphon", and in spirits they carry him home from the vineyards.

The Trifon Zarezan (Bulgarian Wine Celebration) on the 1st and 14th February.

Every man goes to his own vineyard, and performs the main ritual – the trimming of the grape vines, by first clipping three sprigs from the best vine, then pouring wine over the cuts, and pronouncing a blessing so that there may be rich harvest of grapes. Before starting the festivities, however, the men choose one of them, who is well-off, a good and lucky landowner, and then they make a wreath from vine twigs, and, putting it on his head, they crown him "Tzar Trifon".

After the ritual, all the men go back to the village and around the houses. On that day the Orthodox Church pays homage to the celebrated martyr Saint Trifon the Pruner. It is a name day to people named Trifon, Trifonka, Lozan, and Lozinka.

Trifon Zarezan, the Bulgarian holiday of vine-growers and wine-makers is so popular that it is celebrated both in accordance with the old and the new holiday calendar, i.e. at present it is celebrated on February 1st, but some people prefer to repeat it on February 14.

Traditionally, Bulgarians drink red wine. It is the ancient mythological symbol of fertility, blood and life. That is why wine is a compulsory element in all traditional rituals in this country. You cannot cense a festive table in Bulgaria unless

you have red wine. It is especially on Trifon Zarezan, or Saint Trifon's Day, however when wine flows like a river. The more abundant it is, the more fruit there will be during the year. The ritual guests to every home, such as carol-singers and mummers, are treated generously with wine too. Good wine should be full-blooded, frothy, thick and mellow.

Wine used to be given even to children, at a very young age, so that they would grow up strong, healthy and energetic. There is a song that sounds like an echo of that ritual which sings of a girl who decided to prove her superiority and show to all that "she is a maid above all maids, a bride above all brides, and braver than the bravest." Dressed like a man, she managed to climb high into the mountains where shepherds are and asked them to treat her to "mellow wine that has been boiled nine times on end", as well as to a whole roasted lamb. After she dealt with the wine and the abundant food, the girl laughed at the shepherds for letting her fool them.

Evidence of the magical powers of wine is provided by a number of rituals in Bulgarian folklore. When bachelors get together in a brotherhood of a non-blood relationship, they strengthen their bond with wine, which will link them for life. Wine can break a nymph's spell, if someone finds himself in a nymph's meadow, the folk belief tells. When the inhabitants of a house want to honour their guardian spirit, they leave a mug of wine for him in the corner of a room or in the attic. The faith in wine's magical power to grant living strength is at the basis of the old ritual of pouring wine into the foundations of a house, when its construction begins.

The Christamas

In Bulgaria the people who believe in Jesus Christ stop eating meat on 15 November during the Christmas event. On Christmas Eve people celebrate with their families they gather around the table which is prepared by the housewife and is on the floor.

Before the eating start the oldest person of the family walk around the table with frankincense to scare the devils. Then he or she goes to the other rooms, which is called in Bulgarian prekadiavane, then he makes a confession and everyone makes a sign of cross. Usually this is made on the floor it comes from the ancient times. It's very nice to sit on the ground and

tell stories about the past of the family. At the moments like this everybody could realize what the family does mean to him.

The dishes must be seven, nine, eleven; odd number and all are meatless. The central part of the table is for special bread which in Bulgarian is called pogatcha. It has inside a white coin and the person who has the lucky chance to get it from the bread will be healthy, happy and rich all the year round. There are also small balls, made of cabbage leaves, filled with rice and different flavours, also so called banitsa with pumpkin filling, boiled beans, dried fruits and garlic, nuts, wheel, corn. Near the table the householder put different things, related with the agriculture.

The oldest man of the family took the first piece of the bread and takes it on the table for Virgin Marry, the next piece for the house and another for the death members of the family. We believe that their souls will come to be with us and the ground table stays untouched until the next morning for them.

When the dinner over and all the children go to the neighbours houses to make wishes for goodness and health. They receive different gifts for this- dried fruits, sweets or money. They carry with them survatchki and hit the householder on the back with it. The survatchka is made of cornel-tree and decorated with dried plums, apples, maize, and wool made by children in advance.

There is another important thing for the Christmas Eve- a big special log which is called Budnik. It is cut down by the housekeeper. He put it in the fireplace. If the log keeps the fire alive until the next morning the year will be fertile.

Written by Emilyya Videnova
Student from XI"El.pelin"school- Pernik

Bulgarija

Bulgarų žiemos šventės

Nikulden – Švento Nikolajaus diena (Šventas Nikolajus Stebukladarys), gruodžio 6 d.

Ši diena yra skirta vandens globėjui šv. Nikolajui, kuris apsaugo žmones jūrose, upėse, ežeruose ir visame povandeniniame pasaulyje. Anot liaudies legendų, jis yra žilabarzdis senis, kuris padeda žvejams ir buriuotojams.

Šv. Nikolajus gimė III amžiuje Pataroje (dabartinės Turkijos teritorijoje). Legenda pasakoja, kad kartą šv. Nikolajus išgelbėjo skęstantį žvejų laivą užkišdamas skylę laivo dugne gyvu karpium. Štai todėl gruodžio 6 d. karpiai yra būtinas tradicinis patiekalas. Be to, tą dieną visi patiekalai turi būti be mėsos.

Stalo stengdavosi nevalyti visą dieną, o namų šeimininkės ant jo palikdavo karpio galvos kaulus – „kryžius“ – kaip nuo nesėkmės bei ligų apsaugantį amuletą.

Šv. Nikolajus tapo žinomas visame pasaulyje savo dosnumu, meile vaikams ir rūpinimusi jūreiviais bei laivais.

Jo piktograma puošia švyturį prie įėjimo į Varnos dokus ir Varnos miesto bažnyčią. Šis šventasis ne tik jūreivių ir keliautojų globėjas. Jis yra žinomas kaip draugas ir gynėjas nuo visų bėdų. Šv. Nikolajus yra ir vaikų globėjas bei gynėjas.

Tradiciškai per Nikulden kiekvienuose namuose gaminamas žuvies patiekalas – „ribnik“, t. y. karpis tešloje. Karpis laikomas Nikolajaus tarnu. Taip pat kepami du specialūs duonos kepalai. Prieš patiekiant maistą, jis palaiminamas bažnyčioje ar namuose. Būtent Švento Nikolajaus dieną vaišinami visi svečiai, o stalas nėra valomas iki vidurnakčio. Į šią šventę kviečiami giminaičiai, krikštaitėviai ir kaimynai, pašventinamas didžiulis stalas, o šventinė diena baigiasi džiaugsmingomis dainomis.

Šventųjų garbei kepama įvairių rūšių duona: „bogovitsa“, „svetets“ (šventasis), „kravaj“ (žiedo formos bandelė), „paraklis“ (koplyčia) ir „nikul“ duona. Keptas karpis ir tradicinis patiekalas „ribnik“ yra patiekiami

kaip auka („kurban“). Visas karpis, prikimštas ryžių ir krapų, graikinių riešutų ir razinų, yra kepamas, po to smulkiai supjaustomas ir patiekiamas. „Ribnik“ yra gaminamas iš karpio, kuris suvyniojamas į tešlą, aptepamas aliejumi ir kepamas. Ant šio patiekalo dedamos gali būti įvairios tešlos figūrėlės kamuoliukai ir lazdelės, simbolizuojančios stuburą, uodegą ar karpio akis..

Bažnyčioje švenčiama šventė Šventojo Nikolajaus Mirlikliiski Chudotvirets, dar vadinamo Nikolajumi Ugodniku, atminimui. Jis imperatoriaus Konstantino Didžiojo laikais buvo paskelbtas Miro miesto vyskupu. Jis mirė 342 m. Kaip Miro dvasininkas, suteikiantis sveikatos ir jėgų sergantiems ir silpniesiems, jis yra įžymus savo stebuklais gelbėjant jūreivius ir laivus nuo jūros audrų, todėl ši diena yra laikoma rudens-žiemos žvejybos sezono uždarymu. Sugautos žuvys yra siūlomos kaip aukos šventajam. Tą dieną visi laivai atviroje jūroje sustabdo savo keliones ir taip patriotiškai pagerbia šventąjį.

Kalėdos Bulgarijoje

Bulgarijoje yra šventai tikima, kad per Kūčias galima sužinoti ateitį: būsimi metai bus tokie geri, koks bus šis ypatingas vakaras. Todėl visa šeima atlieka įvairius tradicinius ritualus.

Pagal stačiatikius Kalėdos ateina nevalgius 40 dienų ir naktų. Keturiasdešimties dienų Adventas prasideda lapkričio 15 dieną, pasibaigia Kūčių dieną. Liaudies tikėjimuose tikima, kad Jėzaus Motina pradėjo savo darbą Šv. Ignoto dieną ir pagimdė Dievo sūnų Kalėdų išvakarėse. Per pasninkavimo laikotarpį bulgarai stačiatikiai turi vengti alkoholio ir gyvulinės kilmės produktų. Net Kalėdų išvakarėse patiekalai yra vegetariški, be mėsos, sūrio, pieno, kiaušinių ar gyvulinių riebalų. Pagal senuosius bulgarų papročius Kūčių vakarą ant stalo turi būti daugiau nei septyni (visada nelyginis skaičius) valgiai. Kiekvienas patiekalas simbolizuoja namų viltį, sėkmę, sveikatą ir ateinančių metų laimę. Dažniausi patiekalai ant Kūčių stalo yra apvalus duonos kepalas, kopūstų ar vynuogių lapai su ryžių įdaru, įdaryti pipirai, marinuoti agurkėliai, moliūgų pyragas, tradicinis pyragas su kiaušiniais ir sūriu („banitsa“), virti kviečiai, troškinti džiovinti vaisiai („oshav“), česnakai, svogūnai, medus, džiovinti

vaisiai, riešutai, obuoliai, vynas ir tradicinis bulgarų brendis – rakija. Kai tik stalas padengiamas, puota gali prasidėti. Tą vakarą yra buriama ir spėjama ateitis.

Apskritame duonos kepale paslėta moneta yra svarbi Kalėdų ritualo dalis. Vyriausias šeimos narys ima tris duonos riekes ir jas atideda: viena dalis Dievo sūnui, viena Marijai ir viena namų ūkiui. Tada jis laužo duoną ir dalija po gabaliuką visiems prie stalo. Asmenį, kuris savo riekėje randa monetą, tikima, lydės sėkmė visus ateinančius metus. Kai kuriose šalies vietose netekėjusios mergaitės ima pirmą duonos gabalą nuo Kūčių stalo ir pasideda jį po savo pagalve. Tikima, kad naktį jos susapnuos savo būsimą vyrą.

Kiti kerai: ypač kruopščiai surinktos malkos įmetamos į ugnį ir paliekamos degti visą naktį. Manoma, kad tai atneš laimę ir padės išsipildyti žmonių viltims.

Maisto ant stalo šeimnininkės nenuneša iki kitos dienos ryto. Šios tradicijos priežastys skiriasi: vieni sako, kad buvo tikima, jog tai lems daug maisto ateinančiais metais, kiti sako, kad maistą palieka mirusiems šeimos nariams arba Juozapui ir Marijai, jei jie užsuks į namus pakeliui į Betliejų.

Prie Kūčių stalo galima sužinoti ateitį. Prognozuojama, kad metai bus kaip ištrauktas riešutas. Jei jis yra geras ir skanus, metai bus laimingi, jei riešutas tuščias – galite tikėtis blogų metų. Taip pat galima numatyti kiekvieno kitų metų mėnesio orus.

Kūčios iš kiekvieno šeimos nario reikalauja daug laiko ir pastangų. Moterims reikia atsikelti anksti ryte ir per visą dieną kruopščiai ruošti šventinį stalą. Kalėdų vidurnaktį „koledari“ (kalėdinių dainų atlikėjai) pradeda savo turą. Tik berniukai, kaip pagrindiniai atlikėjai, dalyvauja rituale, vadinamame „Koleduvane“. Jų tikslas yra linkėti sveikatos, sėkmės ir vaisingumo ūkio šeimnininkui, jo namams, gyvuliams, žemei... Visi „koledari“ dalyviai yra suskirstomi į dvi amžiaus grupes. Kiekvieną grupę gali sudaryti 10 arba daugiau atlikėjų, kurie tarpusavyje pasidalija savo kaimą ar kaimynystėje esančius namus, kad kiekvienas namas ir kaimynas būtų aplankytas ir palaimintas.

Kalėdos vis dar labai ypatinga šeimos šventė šiuolaikinėje Bulgarijoje.

Miestuose „koledari“ tradicijos nėra laikomasi taip griežtai, kaip kaimuose. Tačiau miestiečiai neturėtų nustebti, jei per Kalėdas po vidurnakčio vaikas („survakarcheta“) giedodamas beldžiasi į duris, linkėdamas laimės, meilės, sveikatos ir gerovės ateinančiais metais.

Gruodžio 26 diena Bulgarijoje yra švenčiama kaip antroji Kalėdų diena. Tai yra oficiali nedarbo diena. Tą dieną reikia pagerbti Jėzaus Motiną Mariją. Bulgariai tiki, kad Motina Marija, kaip artimiausias Jėzaus asmuo, nuneš Jam jų maldas.

Vidurnaktį per Kūčias savo tradicinę kelionę po visus namus pradeda kalėdinių giesmių atlikėjai, dar žinomi kaip „koledari“ (berniukai nuo 8 iki 12 metų arba nevedę vyrai). Apsirengę tautiniais drabužiais jie eina giedodami ir linkėdami namų šeimininkams gerovės. Už tai giedotojai yra apdovanojami pinigais arba maistu, kuriuos vėliau atiduoda labdarai.

Stefanovden – Švento Stefano diena, gruodžio 27 diena

Šią dieną švenčiami vardadieniai: Aksenia, Oksana, Avksenti Stefan („*Stefanas*“ reiškia karūną), Stefanka, Stoil, Stojko, Stojka, Stojcho, Stoimen, Stoičko, Stančo, Stanka, Stojan, Stojanka, Tanjo, Tanja, Tsonko, Tsonka, Tsanko, Tsanka, Stanimir, Stanimira, Stamen, Zaprjan, Zaprjana, Ventsislav, Ventsislava (taip pat gruodžio 30 dieną).

Trečioji Kalėdų diena yra viena paskutiniųjų metų dienų. Šeimos susirenka kartu prie stalo su mėsiniais patiekalais, dainuoja dainas ir linksminasi. Kai kuriose Bulgarijos vietose jaunas šeimas aplanko jų vestuvių liudytojai, krikštatėviai ir tėvai. Kitose vietose ši diena prasideda nuo pelių šventės ir tęsiasi iki Krustovden. Griežtai laikomasi apribojimų per Mrasnite dni (Purvinoji diena).

Bažnyčioje šventė švenčiama švento Stefano atminimui pagerbti. Šventas Stefanus yra pirmasis krikščionių kankinys ir pirmasis arkidiakonas Jeruzalės bažnyčioje.

Tradiciniai valgiai: kiauliena ir troškinti rauginti kopūstai bei mėsos pyragaičiai.

Vassilyovden – Vassilevden (Šventas Vasilijus arba Šventas Bazilijus Didysis), sausio 1 diena

Naujųjų metų diena vadinama Surva. Naujųjų metų pirmą dieną bulgarai švenčia Šv. Vasilijaus dieną. Vasilijai, Vasilkos, Vasilenos arba Veselinos švenčia savo vardo dieną. Tą dieną garbinami šventieji, kurie gyveno III a. Mažonoje Azijoje.

Vasilijus yra šventasis, kuris suformavimo užuojautos ir gerų darbų idėją kaip dieviškojo įstatymo išraišką.

Šv. Vasilijaus dieną bulgarai į kiekvienos tradicinio pyrago su kiaušiniaus ir sūriu („banitsa“) vidų įdeda mažą sedulos šakelę su skirtingu pumpurų skaičiumi ant jos kaip ženklą, kad žmonės turi dalytis maistu. Sakoma, kad sedulos šakelės atneša laimę, sveikatą ir sėkmę.

Bulgariai švenčia pirmąją Naujųjų Metų dieną su daugybe tradicinių ritualų. Populiariausias yra „sourvakane“ – kiekvienas šeimos narys specialiai papuošta sedulos medžio šakele, vadinama „sourvaknitza“, baksteli savo artimui linkėdamas sveikatos ir geros kloties.

Mitologijoje sedula – tai gerųjų dvasių galios šaltinis. Šią dieną žmonės su „sourvakari“ kaukėmis („camilari“, „babougeri“, „startzi“ ir „djamali“) apsilanko aplinkinių namuose ir linki palaimos, sveikatos bei vaisingumo.

„Sourvakane“ ritualas. Bulgariai įvairiai vadina Naujuosius metus: „Sourvaki“, „Souroka“, „Vassilitza“ ir „Sourozdrū“. Šventės išvakarėse šeima susirenka prie stalo, nukrauto įvairiausiais patiekalais.

Namų šeimininkė tą dieną virš norago uždega keturių grūdų smilkalus ir sukamaisiais judesiais (iš kairės į dešinę) aprūko visą stalą, kad išvartų piktaşias dvasias. Tada ji tris kartus pasirodo su dideliu pyragu – „banitsa“, į kurį iš anksto įdėta sidabro monetą ir sėkmės linkintys maži popieriaus lapeliai, vadinami „kusmets“. Kiekvienas šeimos narys turi greitai paimti gabalėlį pyrago ir perskaityti jam skirtus palinkėjimus. Kitą rytą vaikai eina iš vieno namų į kitus ir pasiėmę gražiai papuoštas sedulos lazdeles – „sourvachka“, laimina namus ir visa, kas juose yra. „Sourvachka“ visada buvo minima mitologijoje. Sedulos šakelė yra pasaulio medžio simbolis.

Yordanovden, sausio 6 diena

Šią dieną yra Yordan, Yordanka, Yonko, Yonkoa, Daniel, Daniela, Bozhana, Bozhil, Boyan, Boyana, Bogdan, Bogdana, Bozhidar ir Bozhidara, Bogolyub, Bogolyuba, Boncho, Bonka, Bogomil, Bogomila, Bistra vardadieniai. „Yordanovden“ – viena populiariausių krikščioniškų švenčių, taip pat žinoma kaip „Bogoyavlenie“, „Voditsi“, „Vodokrushti“. Tikima, kad tą naktį atsiveria dangus ir išsipildo norai. Pagal rytų stačiatikių kalendorių – tai diena, kai Jonas Krikštytojas pakrikštijo Jėzų Kristų Jordano upėje. Krikšto metu atsivėrė dangus ir ant Kristaus peties balandžiu nusileido Šventoji dvasia, todėl šventė ir vadinama „Bogoyavlenie“ (Viešpaties pasirodymas). Jėzus Kristus tris kartus pasinėrė į Jordano upės vandenį ir išlipo ant kranto. Tai simbolizuoja mirtį ir prisikėlimą: žemiškas vyras, Adomo palikuonis ir jo nuodėmės miršta, o užgimsta dvasingas žmogus. Po krikšto Kristus pasiruošė kančios keliui žmonių tikėjimo vardan.

Pagrindiniai „Yordanovden“ ritualai yra susiję su sveikos galios vandeniu. Tikima, kad tą dieną vanduo yra šventas. Po pamaldų kunigas išmeta į upę kryžių, o vyrai bando jį ištraukti. Tas, kuris pirmas pasiekia kryžių ir ištraukia jį, manoma, bus sveikas ir laimingas. Vėliau jis eina aplink kaimą rankose laikydamas kryžių ir visi gyventojai duoda jam dovanų. Anksti ryte merginos upės vandenyje plauna namų ikonas, sergantiems žmonėms yra įrengtos vietos maudytis ar bent apsišlakstyti tuo vandenyje ir tikima, kad tai padės išgyti. Likusieji prausiasi veidus ir rankas, kad būtų sveiki. Ši šventė žymi vadinamųjų Purvinų dienų pabaigą.

Ant stalo patiekiami patiekalai be mėsos: pupelės, virti arba žali kopūstai, įdaryti kopūstų lapai, riešutai, duona, pagaminta iš kviečių ir sorų miltų. Nesudegusios žvakės, likusios nuo antrosios Kalėdų vakarienės, paliekamos ant stalo ir uždegamos pakartotinai. Pagal liaudies tikėjimą šios dienos išvakarėse atsiveria dangus. Kiekvieno, tai išvydusio, norai išsipildo, todėl išlikęs paprotys tą naktį nemiegoti.

Dar viena tradicija, susijusi su „Yordanovden“, yra vadinamoji „Tayany“. Šią dieną merginos gėlėmis puošia katilą, apdengia jį audiniu ir išpuošia kaip nuotaką. Jos deda papuoštą katilą ant vienos merginos galvos, o kitos renkasi aplink ją, susikibusios rankomis. Aukštesnės stovi priekyje,

o žemesnės gale. Taip sustojusios jos eina aplink šaltinius ir dainuoja dainas. Žmonės dovanoja joms miltų, pinigų ir kitų dovanų. Kai kuriuose regionuose į katilą merginos deda savo žiedus ir pagal žiedo tamsumą sprendžiama, kuri mergina ištekės pirmoji.

Ivanovden, sausio 7 diena

Vardadieniai: Ivan, Vanyo, Vanya, Yoan, Ioan, Yoanna, Ioanna, Yonko, Yonka, Yoto, Ivaylo, Ivo, Ivona, Kaloyan, Jan, Jean ir Janna (visų vardų prasmė - „Dievo palaimintas“). Šią dieną ant stalo turi būti šie patiekalai: virti kviečiai, virtos pupelės, troškinti džiovinti vaisiai, „banitsa“ (sūrio pyragas), kepta kraujo dešra, kiaulienos šonkauliai, išvirti su kopūstais. Sausio 7-ąją stačiatikių Bažnyčia švenčia Jono Krikštytojo dieną, kuris pakrikštijo Jėzų Kristų Jordanijos upėje. Jonas Krikštytojas nurodė, kad Jėzus yra Dievo pasiuntinys, todėl jis vadinamas pranašu ir siunčiamas paruošti kelią Viešpačiui Mesijui.

„Ivanovden“ – tai tradicinė liaudies šventė, šventinių renginių tarp Kalėdų ir Naujųjų metų ciklo dalis. Tą dieną labai svarbus ritualinis maudymasis dėl geros sveikatos. Maudymasis taip pat gali būti poveidybinių apeigų elementas, kai pabrolys arba nuotakos brolis mudo ką tik vedusį vyrą. Viengungiai tą dieną mudo netekėjusias mergeles, ir tuos, kurie tą dieną švenčia savo vardadienį.

Pagal tradiciją „Ivanovden“ – „pabrolystės“ arba „brolystės“ globėjo diena – labai populiari jauniems lankyti pabrolio šeimoje. Jaunieji atneša tradicinį duonos kepalą, mėsos ir vyno. Tą dieną vyrai atlieka „ivanovstvo“ ritualą – perėję basomis per degančias žarijas jie tampa žarijų broliais, o jų žmonos – seserimis. Ta sąjunga sustiprinama duona, vynu ir tradiciniais šokiais.

Močiutės (Senosios pribuvėjos) diena, sausio 8 diena

Legenda pasakoja, kad Egipto karalius įsakė senoms moterims – pribuvėjoms – nužudyti visus žydų naujagimius berniukus. Šios moterys neįvykdė karaliaus įsakymo, nes bijojo Dievo, todėl vėliau jos buvo apdovanotos gėriu ir palaima.

Senosios pribuvėjos diena yra skirta pribuvėjoms, jaunoms

gimdyvėms ir jų kūdikių sveikatai. Šią dieną svarbios trys pagrindinės apeigos: pirmoji – mažų vaikų maudymas, kurį atlieka senos moterys, ir vaikų palaiminimas, antroji – simbolinis vaiko patepimas medumi ir sviestu, trečioji – puota senosios akušerės namuose. Visa tai daroma linkint sveikatos.

Visos jaunos moterys, kurios buvo aplankytos senųjų pribuvėjų per pastaruosius metus, dalyvauja puotoje, atsineša duonos, sūrio pyrago, bandelių, keptos vištienos bei vyno. Jos padeda senajai pribuvėjai plauti rankas ir dovanoja jai marškinius, prijuostę, skarelę ir kojines. Šventė baigiasi ritualu, vadinamu „vlechugane“, arba pribuvėjos maudymu. Namų šeimininkės veda senąsias prie upės arba šulinio ir atlieka apeiginį prašimą. Visos dainuoja dainas su erotikos motyvais ir šoka. Vyrams neleidžiama prisijungti prie šventės. Pakeliui link upės ar šulinio moterys erzina sutiktus vyrus. Paskui jos nuprausia pribuvėjas ir parneša jas namo.

Senosios pribuvėjos diena gali būti švenčiama ir sausio 21 d.

Švento Trifono diena (Bulgarų vyno šventė), vasario 1 ir 14 d.

Stačiatikiai vasario 1 dieną švenčia ir mini Šv. Trifono dieną bei šiuos vardadienius: Trifon, Trifonka, Lozan. „Triphon“ reiškia linksminimosi ir malonumo mėgėjas.

Šv. Trifonas buvo vienas šventųjų kankinių, gyvenęs III a. po Kr. ir gydęs liaudiškais būdais bei maldomis. Septyniolikmetis Trifonas išgydė Romos imperatoriaus Gordijaus dukterį ir įgijo didelę šlovę ir pagarbą. Dar ši diena vadinama Benosio švente. Pasak legendos, Mergelė Marija prakeikė Trifoną, kad jam nukirstų nosį už tai, jog šaipėsi iš jos.

Trifono dieną kiekvienas vyras eina į savo vynuogyną ir atlieka ritualą – apkarpo vynmedį. Pirmiausia nukerpamos trys geriausio vynmedžio šakelės, tada į įpjovimus pilama vyno ir tariamas palaiminimas, kad vynuogių derlius būtų geras. Prieš iškilmes vyrai išsirenka „carą Trifoną“, gerą ir pasiturintį ūkininką, kuriam ant galvos uždeda iš vynuogių vytelių nupintą vainiką. Atlikę ritualą vynuogyne, visi vyrai grįžta į kaimą ir švenčia. Tradiciniai šios dienos patiekalai: virta vištiena, keptos dešrelės, omletas, šviežia duona, varškės pyragas

Ši vynuogių augintojų ir vyno gamintojų šventė yra tokia populiari,

kad yra švenčiama tiek pagal senąją, tiek pagal naująją kalendorių, t. y. vasario 1 arba 14 dieną.

Papročiai

Tradiciskai per šventes bulgarai geria raudoną vyną, nes pagal senovės mitologiją jis yra kraujo, vaisingumo ir gyvybės simbolis ir neatsiejamas visų tradicinių apeigų elementas. Ypač Šv. Trifono dieną vynas liejasi upe. Visi yra vaišinami geru raudonu vynu, kuris turi būti tirštas, sodrus ir švelnus. Jo paragauti buvo duodama net mažiems vaikams, kad jie būtų stiprūs, sveiki ir energingi. Kuo vynas sodresnis, tuo daugiau vaisių bus tais metais.

Bulgarų dainoje pasakojama apie mergaitę, kuri nusprendė įrodyti esanti pranašesnė už kitas. Persirengusi vyru, ji sugebėjo pakilti aukštai į kalnus, kur gano piemenys, ir paprašė jų pavaišinti ją sodriu devynis kartus virintu vynu ir keptu ėriuku. Kai viską suvalgė, ji ėmė juoktis iš piemenų, kad sugebėjo juos apgauti.

Kai nevedė vyrai, kurių nesieja giminystės ryšiai, susirenka kartu ir išgeria vyno, tai sustiprina jų ryšius bei sujungia visam gyvenimui. Taip pat, pasak liaudies tikėjimo, vynas gali nuimti nimfos prakeiksmą. Kai namų gyventojai nori pagerbti savo globėjo dvasią, jie palieka vyno puodelį jam kambario kampe arba palėpėje.

Tikėjimas stebuklinga vyno galia yra ir kitos tradicijos pagrindas – pradedant statyti namą, vyno įpilama į pamatus, tikint, kad tai suteiks gyvenimo stiprybės.

Turkey

Muslims are required to fast during Ramadan, the ninth month of the Islamic calendar. Islam uses a lunar calendar which means that the month of Ramadan comes around 11 days earlier each successive year, therefore, there is no Western season associated with Ramadan.

During the 29/30 days of Ramadan all adult Muslims must give up the following things during the hours of daylight:

- Food or drink of any sort
- Smoking, including passive smoking
- Sexual activity

Muslims who are physically or mentally unwell may be excused from some of these, as may those who are under twelve years old, the very old, those who are pregnant, breast-feeding, menstruating, or travelling.

- Fasting has been prescribed for Muslims as well the people before Islam.
- Muslims fast the whole month of Ramadan which is the 9th month

of their lunar calendar

- Fasting starts from dawn to sunset during the entire month of Ramadan.
- Fasting is a total abstinence from food, drinks, sexual intercourse, smoking and whilst keeping the fast a person must remain calm and not show anger

If an adult does not fast for the reasons above they should try to make up the fast at a later date, or make a donation to the poor instead.

There are many good reasons for this fast, including:

- Obeying God
- Learning self-discipline
- Becoming spiritually stronger
- Appreciating God's gifts to us
- Sharing the sufferings of the poor and developing sympathy for them
- Realising the value of charity and generosity
- Giving thanks for the Holy Qur'an, which was first revealed in the month of Ramadan
- Sharing fellowship with other Muslims

Eating in Ramadan

During Ramadan many Muslims will try to eat a large meal called *sahur* just before dawn.

When daylight is over, most Muslims will *break* or *open* the fast with dates or water, following the example of the Prophet Muhammad, (peace be upon him) before having a proper meal later.

The evening meals during Ramadan are occasions for family and community get-togethers.

Ramadan holiday

The month of Ramadan ends with the festival of Ramazan Holiday.

This is marked by dressing up and visiting the mosque for prayer, and with visits to family and friends for celebratory meals.

Ramazan Holiday or Candy Festival in Turkish (the "Festival of the Breaking of the Fast"), occurs as soon as the new moon is sighted at the end of the month of fasting, namely Ramadan. Therefore, it's also known as 'Ramadan holiday.'

On this festival people, having previously distributed the alms which are called the Sadaqatu'l-Fitr, assemble in the a large area outside the city in the Igdah, and, being led by the imam, recite two rak'ahs of prayer. After prayers the imam ascends the mimbar, or pulpit, and delivers the khutbah, or oration.

What do people do?

Many people wake up early on the first day of the Ramadan Holiday. They put on their best clothes, called *bayramlık*, which they often buy specifically for the occasion, and have a large breakfast. This symbolizes the end of the fasting period, which many Muslims observe during the preceding month of Ramadan.

The Ramadan Holiday has an alternative name in Turkey, Candy Holiday because people treat their guests to sweets and traditional desserts during the festival. It is customary to visit one's relatives, especially older ones, and kiss their hand as a sign of respect. Children may go door-to-door, kissing hands of the grown-ups and receiving sweets and small amounts of money in return.

Turkish shadow plays, such as *Karagöz and Hacivat*, are popular during the Ramadan Feast, and children can watch these plays at fairs free of charge. In a more recent tradition, some people use the official holiday to travel abroad or go to Turkish resorts.

Public life

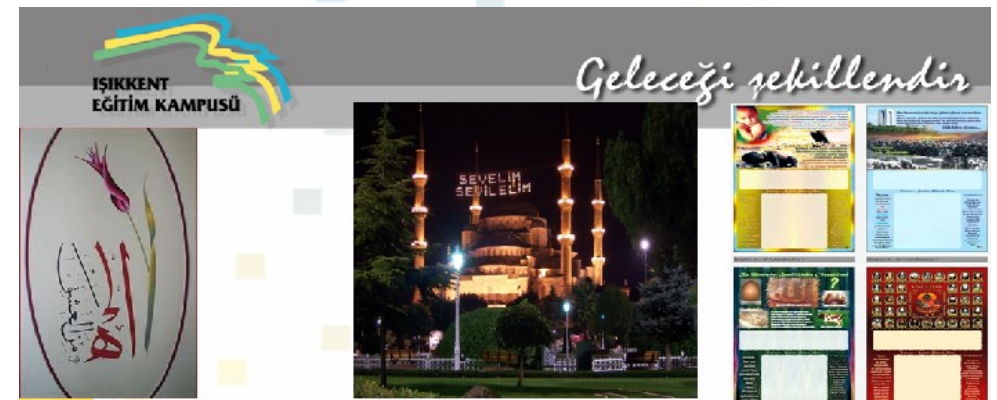
The Ramadan Holiday an official holiday that continues for three days in Turkey. Administration buildings, schools and most businesses are closed during this period. Public transport may run less frequently, and fares are usually lower compared to regular days. Highways may be overcrowded, especially in the morning of the first day and in the afternoon of the last day of the Ramadan Feast, as many people travel on these days.

- In Ottoman times, Ramadan nights were colourful occasions for all ages with fun entertainments put on for the public. One famous show was Hacivat and Karagöz, a shadow puppet show.

In Turkey, the sound of beating drums is heard in almost every neighbourhood an hour before dawn. This awakens the faithful to prepare their morning food which must be eaten before dawn. This meal is called Sahoor.

- The minarets are illuminated and meaningful words are hung between them in lights for all to see. In the mosque above, the words mean 'love and be loved'
- Specially prepared calendars giving the fasting times for each day of Ramadan are designed and distributed free to the public by many shops and companies.

Symbols

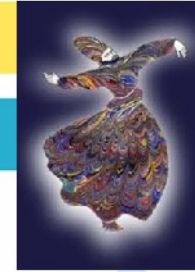
The symbols of the Ramadan Feast include:

- A new moon.
- Sweets or traditional desserts.
- A cup of Turkish tea or coffee.

One of them is *Ramadan* which is celebrated after 30 days of fasting. *Ramadan* means to share emotions that poor people feel and experience because they can't earn enough money to buy food and to spend easily.

At the same time, *Ramadan* means to support poor people with money because the religion of Islam orders us to give to poor people some money or gifts that are 1/40 of our wealth, like a tax. The money and /or gifts are given to poor people politely when they are visited by their relatives and other rich people.

Ramadan lasts for three days. Elderly sick people are visited by their young relatives. All people prepare for the festival. Everyone cleans their home meticulously in preparation for the feast and they wear the cleanest or the newest clothes. All of the children are given some gifts by parents and relatives

- Marbling is a method of making patterned paper by transferring colour from the surface of a liquid to paper. These papers are then used for the endpapers, to hide the lumps and bumps caused by leather turn-ins and cords, or to cover the sides of books where patterned papers don't show marks of wear so easily as plain papers.

Geleceği şekillendir

Turkish Miniatures

Miniature is a small painting in an illuminated text. It is small and highly detailed painting. Miniatures are the stories that are told by paintings.

Turkija

Ramadas (Ramadano laikotarpis)

Ramadas – šventojo pasninko mėnuo, prasidedantis devintą mėnesį pagal islamo kalendorių. Islamas naudoja mėnulio kalendorių, pagal kurį Ramadano mėnuo kiekvienais metais ateina maždaug 11 dienų anksčiau. Vakaruose nėra jokių į Ramadaną panašių švenčių. Ramadano metu (29–30 dienų) visi suaugę musulmonai šviesiu paros metu turi atsisakyti šių dalykų:

- maisto ir bet kokių gėrimų,
- rūkymo, įskaitant ir pasyvų rūkymą,
- lytinio aktyvumo.

Nuo kai kurių draudimų atleidžiami vaikai iki 12 metų, fiziškai ar protiškai nesveiki bei labai seni asmenys, nėščios ir žindančios moterys bei keliautojai.

Musulmonai pasninkauja visą mėnesį. Pasninkas trunka nuo aušros iki saulėlydžio visą Ramadano mėnesį.

Pasninku laikomas visiškas susilaikymas nuo maisto, gėrimų, lytinių santykių, rūkymo. Kai pasninkaujama, negalima rodyti agresijos ir pykčio.

Jei suaugęs žmogus dėl kokių nors priežasčių nepasninkavo, jis turėtų pasistengti padaryti tai vėliau arba paaukoti auką neturtingiems žmonėms.

Yra daug teigiamų pasninkavimo priežasčių :

- žmogus paklūsta Dievo valiai,
- mokosi savigaršios,
- tampa dvasiškai stipresnis,
- vertina Dievo dovanas,
- dalijasi su neturtingais ir kenčiančiais,
- supranta labdaros ir dosnumo vertę,
- išreiškia dėkingumą Šventajam Koranui, kuris pirmą kartą buvo aptiktas Ramadano mėnesį
- bendrauja su kitais musulmonais.

Valgymas per Ramadaną

Per Ramadaną, kai nusileidžia saulė, dauguma musulmonų nutraukia pasninkavimą ir sekdami pranašo Mahometo (tegu ilsisi ramybėje) pavyzdžiu išgeria vandens, o vėliau, prieš pat aušrą, valgo sotų patiekalą, vadinamą „Sahur“

Tokios vėlyvos vakarienės per Ramadaną yra progos susiburti ir pabūti kartu šeimos ir bendruomenės nariams.

Ramadano pabaiga

Ramadano mėnuo baigiasi Ramazano švente. Žmonės pasipuošia ir eina į mečetę pasimelsti, o po to važiuoja pas draugus ir gimines pasisėdėti prie šventinio stalo. Ramadano šventė, arba turkiškai Saldumynų šventė (pasninkavimo nutraukimo metas), prasideda, kai tik pasninkavimo mėnesio Ramadano pabaigoje pasirodo jaunatis.

Per Ramadaną žmonės, kurie buvo pasiskirstę užduotis, vadinamas „Sadaqatu'l-Fitr“, susirenka didelėje vietovėje už Igdaho miesto ribų ir vadovaujant imamui skaito dvi „rak'ahs“ maldas. Po maldų imamas pakyla ant „mimbar“ – sakyklos – ir skaito „khutbah“ – prakalbą.

Ką per Ramadaną daro žmonės?

Daugelis žmonių pirmą Ramadano dieną keliasi anksti. Jie apsirengia savo geriausiais drabužiais, vadinamais „bayramlık“, kuriuos perka specialiai šiai progai, ir valgo sočius pusryčius. Tai simbolizuoja pasninkavimo, kurio daugelis musulmonų laikosi visą Ramadano mėnesį, pabaigą.

Ramadano šventė Turkijoje dar vadinama Saldumynų švente, nes žmonės jos metu vaišina svečius saldainiais ir tradiciniais desertais. Šiuo laikotarpiu yra įprasta aplankyti giminaičius, ypač senyvus, ir rodant pagarbą pabučiuoti jiems ranką. Vaikai vaikšto nuo vienos durų prie kitų, bučiuoja rankas suaugusiesiems bei gauna už tai saldumynų ar pinigų.

Per Ramadano šventę yra populiarūs turkiški šešėlių vaidinimai, pvz., Karagoz ir Hacivat. Vaikai gali žiūrėti tokius vaidinimus nemokamai.

Viena naujesnių tradicijų ta, kad žmonės šiuo metu keliauja į užsienį arba važiuoja į Turkijos kurortus.

Visuomeninis gyvenimas

Ramadano valstybinė šventė Turkijoje tęsiasi tris dienas. Daugelis valstybinių įmonių, mokyklų neveikia. Viešasis transportas važinėja rečiau, o bilietų kainos paprastai būna mažesnės. Keliai gali būti perpildyti, ypač pirmosios dienos rytą ir paskutinės dienos popietę, nes daugelis žmonių šiomis dienomis keliauja.

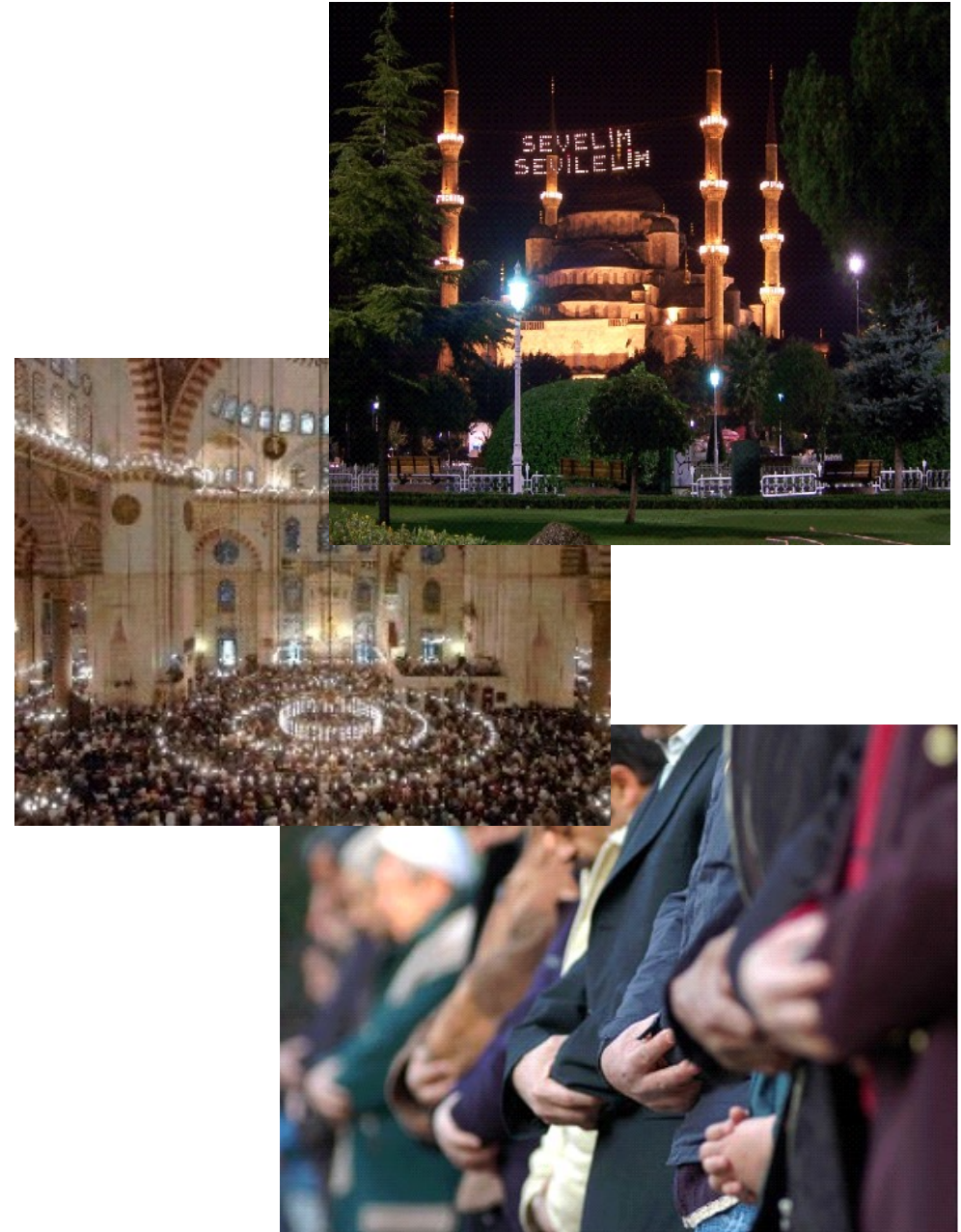
Ženkla ir šventiniai simboliai:

- jaunatis,
- saldainiai ar tradiciniai desertai,
- turkiškos arbatos ar kavos puodeliai.

„**Marbling**“ yra raštuoto popieriaus kūrimas perkeliant spalvas iš skysto paviršiaus ant popieriaus. Tas popierius yra naudojamas pabaigoje siekiant paslėpti gumulėlius ir raukšleles, susidariusius iš odos ir vielos. Šiuo būdu galima gaminti knygų aplankus, nes ant raštuoto popieriaus nesimato susidėvėjimo žymių.

Turkijos miniatiūros

Miniatiūra yra mažas ir labai detalus piešinys apšviestame tekste. Kartu tai yra istorijos, papasakotos piešiniais.

Content / Turinys

Lithuania	1
Lietuva	8
Poland	13
Lenkija	15
Italy	17
Italija	20
Romania	21
Rumunija	25
Bulgaria	29
Bulgarija	37
Turkey	42
Turkija	45

This booklet is made with financial support of European Union and representing our opinion

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą

Švietimo ir kultūros GD

Mokymosi visą gyvenimą programa

This booklet is made of students' materials from:

Leidiny sudarytas iš projekte dalyvaujančių mokyklų mokinių surinktos medžiagos:

Vilniaus Simono Konarskio vidurinė mokykla (Lithuania)
Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Zalesiewie (Poland)
Durezione Didactica I Circolo Caserta (Italy)
Scoala Cu Clasele I-VIII Varias (Romania)
11 Osnovno Uchilishte "Elin Pelin" (Bulgaria)
Ozel Isikkent Ilkogretim Okulu (Turkey)
Under the teachers' guidance

People from Lithuanian school, who have contributed their skills to producing this booklet, are:

Vilniaus Simono Konarskio vidurinės mokyklos mokytojai, kurie labiausiai prisidėjo prie leidinio parengimo:

Anna Grabštunovič
Liucina Jaglinska
Valerijus Jaglinski
Beata Kovalevska
Elvina Kuginienė
Joanna Markovska
Božena Prokopovič
Danutė Pudžiuvėlienė
Lina Spetylaitė
and others.

The cover page is made by:

Viršelį sukūrė:

Biser Stoylov (Bulgaria)